

لهبلاؤ وکراوه کانی مالپه ری ئیمان وهن

www.iman1.com

چۆنیتى

فیربوونی دهست نوێژ و نوێژ

ئاماده کردنى

أبوبکر أحمد قادر

پیداچونه وهى

م. صلاح الدين عبد الكريم

1429 کۆچى - 2008 زایینی

چاپى سییه م

پیناسه‌ی پهرتووک

ناوی پهرتووک: چونیتی فیربوونی دهست نویژ و نویژ.

ناماده‌کردنی: ابوبکر أحمد قادر.

پیداچونه‌وهی: صلاح الدین عبد الکریم .

زنجیره: زنجیره‌ی (21) له زنجیره پینماییه‌کانی ریگای راست.

سالی چاپ: 1430 کۆچی - 2009 زایینی.

نوبه‌تی چاپ: چاپی سییه‌م.

شوینی چاپ: چاپخانه‌ی سیفا / سلیمانی .

بنکه‌ی بلاوکردنه‌وه: کتیبخانه‌ی سیما/چه‌مچه‌مال (07701236089).

ژماره‌ی سپاردن: ژماره (346) ی پی دراوه له لایهن وه‌زاره‌تی روشنبریه‌وه.

تیراژ: (2000).

نرخ: (1000) دینار.

✍ . مافی چاپکردن و له‌به‌رگرتنه‌وه‌ی پارێزراوه.

خوای په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رموویت:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ
وَأَمْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ
عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَايِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا
فَأَمْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِّنْهُ﴾ (المائدة: ٦).

پێشه کس

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ سورة آل عمران

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ

كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾ سورة النساء

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا﴾ سورة الأحزاب

أَمَّا بَعْدُ... فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَأَحْسَنُ الْهُدَى هَدَى مُحَمَّدٍ (ﷺ) وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ.

باوه‌پ‌دارس خۆشه‌ویست: لای هه‌مووان پوون و ئاشکرایه که (نوێژ) پله‌یه‌کی زۆر گه‌وره‌و گرنگی هه‌یه له‌ئێسلامدا، زیاتر له‌په‌رستشه‌کانی تر، وه بنچینه‌ی ئێسلامه له‌دوای شایه‌تی دان به‌تاک و ته‌نهای خوای په‌روه‌ردگار، وه پێغه‌مبه‌رایه‌تی پێغه‌مبه‌ر (ﷺ)، وه (نوێژ) کۆله‌که‌ی دینه، به‌شی مرۆف له‌دینه‌که‌یدا به‌ستراوه به‌په‌یوه‌ست بوون و گرنگی دان به (نوێژ) هه‌کانیه‌وه. وه کۆله‌که‌و بنچینه‌ی هه‌موو ئایینه‌کانی پێش ئایینی ئێسلام بووه، وه کۆنترین په‌رستشه که پێیوست کرابێت له‌سه‌ر مرۆفه‌کان، وه خوای په‌روه‌ردگار پێیوستی کردووه له‌سه‌ر هه‌موو پێغه‌مبه‌ران (عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام) که به ئوممه‌ته‌کانیان پابگه‌ینن وه‌گرنگی پێده‌ن، وه‌په‌یوه‌ست بن به ئه‌نجامدانییه‌وه.

ئه‌میش هه‌مووی له‌به‌ر گه‌وره‌یی (نوێژ) هه‌چ کرده‌وه‌و په‌رستشێک نییه وه‌کو (نوێژ) کاریگه‌ری هه‌بیت له‌سه‌ر (دل و ده‌روون) وه پاک کردنه‌وه‌یان، وه یه‌که‌م په‌رستشه که پێیوست کرابێت له‌سه‌ر ئوممه‌ته‌ی پێغه‌مبه‌ر (ﷺ)، وه یه‌که‌م په‌رستشه که له‌سه‌روی حه‌وت ئاسمانه‌وه پێیوست کراوه، وه نیشانه‌ی هه‌ره گه‌وره‌یه که باوه‌پ‌داری پێ جیا ده‌کرێته‌وه له‌بێ باوه‌پ، وه خوای په‌روه‌ردگار کردوویه‌تی به‌بنه‌وایه‌ک بۆ جێگه‌ی بوونی براهیه‌تی له‌نیوان باوه‌پ‌داراندا، وه یه‌که‌م په‌رسیاره که له‌پۆژی دوا‌یی له‌مرۆفه‌کان ده‌کریت، وه یه‌که‌م نیشانه‌یه که باوه‌پ‌داری پێ دهناسرێته‌وه له‌پۆژی دوا‌یدا، وه خوای په‌روه‌ردگار ئه‌نجام نه‌دانی ئه‌م په‌رستشه‌ی به‌هۆکاریک باسکردووه بۆ رۆیشتنه ئاگری دۆزه‌خ خوا په‌نامان بدات

که‌واته باوه‌پ‌داری خۆشه‌ویست: ئه‌گه‌ر په‌رستشێک پایه‌و بنچینه‌یه‌ک بێت له‌بنچینه‌کانی ئایینی ئێسلام، وه نیشانه‌یه‌ک بێت له جیاکه‌ره‌وه‌ی باوه‌پ‌دار له‌بێ باوه‌پ، وه هۆکاری جێگه‌ی بوونی براهیه‌تی بێت له‌ نیوان باوه‌پ‌داراندا، وه هۆکاریکیش بێت به‌هۆی ئه‌نجام نه‌دانییه‌وه بچینه ئاگری دۆزه‌خ، جێی خۆیه‌تی که به‌پاستی هه‌ول و کۆششێکی زۆر بخه‌ینه گه‌ر بۆ ئه‌وه‌ی به‌ته‌واوی لێی شاره‌زا ببینو به‌ باشترین شیوه ئه‌نجامی ده‌ین...

هه‌ر بۆیه له‌به‌ر گه‌وره‌یی و گرنگی (نوێژ) به‌پێیوستم زانی که باسی چونیتی فیربوونی (ده‌ست‌نوێژ و نوێژ) بکه‌م، له‌سه‌ر بنچینه‌ی (قورئان و سوننه‌تی پێغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ)) تا‌کو خوای په‌روه‌ردگار سوودبه‌خشان بکات له‌سه‌ر چونیتی ئه‌نجامدانیان

...

✍. ابوبکر احمد قادر

1429 کۆچی - 2008 زایینی

ئادابی دهست به ئاو گه یاندن

1) چونه سهر ئاو (دُخُولُ الْخَلَاءِ)

کاتیڤ ده چیت بۆ سهر ئاو ده بیئت قاجی چه پت پیئسخهیت و بلایت: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ)⁽¹⁾ واته: خواجه من په نات پی ده گرم له جنۆکه ی نیرو می، هاوه لی خوشه ویست (أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ) (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ده فهرموویت: هه ركات پیغه مبهری خوا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بجوایه بۆ سهر ئاو ئه مه ی ده فهرموو.

وه پیغه مبهری خوا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) له فهرمووده یه کی ترده فهرموویه تی: (سِتْرُ مَا بَيْنَ الْجَنِّ وَعَوْرَاتِ بَنِي آدَمَ إِذَا دَخَلَ الْكَيْفَ أَنْ يَقُولَ ﴿بِسْمِ اللَّهِ﴾)⁽²⁾.

واته: په رده ی نیوان جنۆکه و عه ورده تی ئاده میزاد ئه وه یه کاتیڤ چوو بۆ سهر ئاو بلایت: ﴿بِسْمِ اللَّهِ﴾.

بروانه وینه که

2) هاتنه دهره وه له سهر ئاو (الْخُرُوجُ مِنَ الْخَلَاءِ).

هر کاتیڤ له سهر ئاو بوویت وه ده تویتست بییته دهره وه، ده بیئت له پیئشدا قاجی پاستت پیئش به خهیت و پاشان بییته دهره وه، ئینجا بلای: (غُفْرَانُكَ) واته: خواجه لیم خوشبه، دایکی باوه پداران (عَائِشَةُ) (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) ده فهرموویت: (كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا خَرَجَ مِنَ الْخَلَاءِ قَالَ «غُفْرَانُكَ»)⁽³⁾.

واته: پیغه مبهری خوا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) هه ركاتیڤ له سهر ئاو بهاتایه ته دهره وه ده یفه رموو: (غُفْرَانُكَ).

بروانه وینه که

(1) أَخْرَجَهُ الْبَخَارِيُّ (142) وَمُسْلِمٌ (375).

(2) صَحِيح: أَخْرَجَهُ ابْنُ مَاجَةَ فِي السُّنَنِ (279) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي إِرْوَاءِ الْغَلِيلِ (50).

(1) حَسَن: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (30) وَالتِّرْمِذِيُّ (7) ابْنُ مَاجَةَ (318) وَحَسَّنَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (4707).

قه دهغه لیکراوهکانی سه رثاو:

1) نابیت نه روو نه پشتت له قبیله بیت (لَا تَسْتَقْبِلُ الْقَبِيلَةَ وَلَا تَسْتَدْبِرُهَا):

له کاتی پزگاریوون له پاشه پړو روو وپشت له قبیله مه که، چونکه پیغه مبهری خوا (ﷺ) قه دهغه ی کردووه، هاو له لی خوشه ویست (أَبُو أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيُّ) (ﷺ) ده فهرموویت، پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: (إِذَا أَتَيْتُمُ الْغَائِطَ فَلَا تَسْتَقْبِلُوا الْقَبِيلَةَ وَلَا تَسْتَدْبِرُوهَا وَلَكِنْ شَرِّقُوا أَوْ غَرِّبُوا)⁽¹⁾ واته: نه گهر چوونه سر ئاو نه پړو له قبیله بکه نه پشت، به لکو پړو بکه نه پورژه لات یان پورژاوا

هاو له لی خوشه ویست (أَبُو أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيُّ) (ﷺ) ده فهرمیت: کاتیک هاتینه شام ئاوده سه کان پړووه و قبیله دروست کرابوون، نیمه ش هرکات بچوینایه بۆ سر ئاو لارده بووینه وه و داوای لیخوش بوونمان له خوا ده کرد.

2) به دهستی چه پ تارات بکه (اسْتَجَّ بِالْأَسَارِ):

دهستی چه پ بۆ پیسی لبردن به کار ده هیتریت، وه نابیت به دهستی راست تارات بکه تی، هاو له لی خوشه ویست (أَبُو قَتَادَةَ) (ﷺ) ده فهرموویت، پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: (إِذَا بَالَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَأْخُذَنَّ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ، وَلَا يَسْتَحْجِي بِيَمِينِهِ)⁽²⁾ واته: نه گهر که سیك له نیوه چوو بۆ سر ئاو با دهستی راستی له زه که ری نه دات، وه خوی به دهستی راستیشی پاک نه کاته وه.

3) خو پاراستن له پریشکی پاشه پړو (الاسْتِنَازَ مِنَ الْبَوْلِ):

پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئاگاداری کردوینه ته وه که خو مان جوان له پاشه پړو پاک بکهینه وه، چونکه خو پاک نه کردنه وه هوکاره بۆسزای ناو گور، هاو له لی خوشه ویست (أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ) (ﷺ) ده فهرموویت: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: (تَرْتُهُوا مِنَ الْبَوْلِ فَإِنَّ عَامَّةَ عَذَابِ الْقَبْرِ مِنْهُ)⁽³⁾ واته: خو تان له پاشه پړو جوان پاک بکهینه وه، چونکه زورینه ی ئه و که سانه ی که سزای ناو گور ده درین به هوی جوان پاک نه بوونه و هیانه له پاشه پړو، وه جاریکیان پیغه مبهری خوا (ﷺ) به لای دووگوردا تیپه پری و فهرمووی: ئه م دووگوره سزاده درین، چونکه یه کیکیان خوی له پاشه پړو پاک نه ده کرده وه⁽⁴⁾.

4) نه گرتنه وهی بوری ئاو (الإِهْمَالُ فِي اغْلَاقِ صُنَابِيرِ الْمِيَاهِ):

پشتگوئ خستن و نه گرتنه وهی بوری ئاو کاریکی نادرسته ئیمامی (التَّوَوِي) (رحمه الله) ده فهرموویت: (وَأَجْمَعَ الْعُلَمَاءُ عَلَى التَّهْيِ عَنْ الْإِسْرَافِ فِي الْمَاءِ وَلَوْ كَانَ عَلَى شَاطِئِ الْبَحْرِ، وَقَالَ: بَعْضُ أَصْحَابِنَا الْإِسْرَافُ حَرَامٌ)⁽⁵⁾ واته: کوپای زانایان له سر نه وهیه که به فیروانی ئاو کاریکی نادرسته نه گهر له سر که ناری پووباریش بی، وه هندیك له هاو له لایمان فهرموویانه دهست بلاوی حه رامه (وَاللَّهُ أَعْلَمُ).

(1) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (394) وَمُسْلِمٌ (608).

(2) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (154) وَمُسْلِمٌ (612) بِهِ لَمْ يَكُنْ كَسِيكًا عَزِيكِي هَبِيَّتْ هِيحِي تِيْدَا نِيْبِي (إِنْ شَاءَ اللَّهُ)

(3) صَحِيح: أَخْرَجَهُ الدَّارَقُطْنِيُّ، وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (3002) 0

(4) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (1378) وَمُسْلِمٌ (675).

(5) بَرَوَانَه: (شَرْحُ التَّوَوِي عَلَى مُسْلِمٍ) (2/4) تُحْفَةُ الْأَخْوَذِيِّ (52/67/1)، وه جگه له وانیش.

5) قسه کردن له ناو ئاودهستدا (الکلام في الخلاء):

قسه کردن له ناو ئاودهس کاریکی قیزهونه و ناشرینه ئیمامی (التووی) (رحمة الله) دهفهرموویت: (وَكَذَلِكَ يُكْرَهُ الْكَلَامُ عَلَى قَضَاءِ الْحَاجَةِ بِأَيِّ نَوْعٍ كَانَ مِنْ أَنْوَاعِ الْكَلَامِ، وَيُسْتَنْهَى مِنْ هَذَا كُلِّهِ مَوْضِعُ الضَّرُورَةِ، كَمَا إِذَا رَأَى ضَرِيرًا أَوْ حَيَّةً أَوْ عَقْرَبًا أَوْ غَيْرَ ذَلِكَ، فَإِنَّ الْكَلَامَ فِي هَذِهِ الْمَوَاضِعِ لَيْسَ بِمَكْرُوهٍ بَلْ هُوَ وَاجِبٌ) ⁽¹⁾ واته: قسه کردن له سهر ئاو کاریکی ناشرینه و قیزهونه به ههر شیوهیه که له شیوهکان، جگه له وهی که سیک شتیکی زیان به خش ببینی وهک (مار دوپشک، هند) ئهوا لهم حاله ته دا پیویسته خه لکی ئاگادار بکریته وه بۆ ئه وهی که س زیانی پی نه گات، ههروه ها پی پشاناندانی نابینا بۆ ئه وهی گیانی پیس نه بی.

﴿ خوپاک کردنه وه به پشقل و ئیسقان (الإِسْتِجَاءُ بِعَرَّةٍ أَوْ عَظْمٍ): ﴾

قه دهغه کراوه خوپاک کردنه وه به پشقل و ئیسقان، هاوه لی خو شه ویست (جابر بن عبد الله (رضی الله عنه)) دهفهرموویت: (نَهَى رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) أَنْ يُتَمَسَّحَ بِعَظْمٍ أَوْ بَعْرٍ) ⁽²⁾ واته: پیغه مبه ری خوا (ﷺ) قه دهغه ی کردووه خوپاک کردنه وه له پاشه پۆ به پشقل و ئیسقان.

﴿ دهست به ئاو گه یاندن له سهر پیگای خه لک (التَّخَلِّي فِي طَرِيقِ النَّاسِ أَوْ ظِلِّهِمْ): ﴾

یه کی که له شوینانه ی که له شه رعدا قه دهغه ی لی کراوه بۆ دهست به ئاو گه یاندن بریتیه له شوینی ها توچۆ کردنی خه لکی، یان له سیبه ری شوینک که خه لکی لی داده نیشی، هاوه لی خو شه ویست (أَبُو هُرَيْرَةَ (رضی الله عنه)) دهفهرموویت پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فهرموویه تی: «اتَّقُوا اللَّعَّائِينَ» قَالُوا وَمَا اللَّعَّانُ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: الَّذِي يَتَخَلَّى فِي طَرِيقِ النَّاسِ أَوْ فِي ظِلِّهِمْ ⁽³⁾ واته: خوتان بیاریزن له دوو شته ی که ده بنه هو ی نه فره ت لی کردن، ووتیان ئه ی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) ئه دوو شته چیه؟ فهرمووی: ئه و که سه ی که له سهر پیگای خه لکی دهست به ئاو ده گه ینی، یان له سیبه ری که خه لکی لی داده نیشیت.

﴿ دهست به ئاو گه یاندن له حه مام و شوینی خوشتن (قَضَاءُ الْحَاجَةِ فِي الْمُسْتَحَمِّ): ﴾

هاوه لی خو شه ویست (عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُغَفَّلٍ (رضی الله عنه)) دهفهرموویت: (أَنَّ النَّبِيَّ (ﷺ) نَهَى أَنْ يُبُولَ الرَّجُلُ فِي مُسْتَحَمِّهِ) ⁽⁴⁾ واته: پیغه مبه ری خوا (ﷺ) قه دهغه ی کردووه میز کردن له حه مام و شوینی خوشتن. **تیبینی:** زاناکان دهفهرموون: نه گهر حه مامیک پیره ویک هه بوو یان (کوناویک) ئهوا ئه م قه دهغه یه نای گریته وه (واته: شوینه واری میزه که ی پیوه دیار نه ما بی) ⁽⁵⁾.

تیبینی: سونه ته شوینی هه ردوو ناو له پی دهست دوا ی ده رجون له سهر ناو.

- (1) بروانه: (شَرْحُ التَّوَوِي عَلَى مُسْلِمٍ) (555/86/2) وَتُحْفَةُ الْأَحْوَذِيِّ (3306/282/8) وه جگه له وانیش.
- (2) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (607).
- (3) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (617).
- (4) صَحِيح: أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ (21) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (7325).
- (5) بروانه: (تُحْفَةُ الْأَحْوَذِيِّ) (21/27/1) وه (تَبِيلُ الْأَوْطَارِ) (223/1) وه جگه له وانیش.

ھەركاتىك لەسەرئاو بوويت پاشان ھاتىتە دەرەو بەئو ھەردو ناولەپى دەستت پاك بشۇ، چونكە باوەردار پاكەو ئايىنى پېرۇزى ئىسلامىش بانگمان دەكات بۇپاك و خاوينى أبو ھُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دەرەموويت: (كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَى الْخَلَاءَ أَتَيْتُهُ بِمَاءٍ فِي تَوْرٍ أَوْ رَكْوَةٍ فَاسْتَنْجَى. وَفِي رَوَايَةٍ: (ثُمَّ مَسَحَ يَدَهُ عَلَى الْأَرْضِ ثُمَّ أَتَيْتُهُ بِإِنَاءٍ آخَرَ فَتَوَضَّأَ)⁽¹⁾ واتە: كاتىك پېغەمبەرى خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) بچوايەتە سەرئاو لە سەتلىكى بچوكدا ئاوم بۇ دەبرد ئەویش تاراتى پېدەكردو خۆى پى پاك دەكردەو. وە لە ھەرموودەيەكى تردا: پاش ئەو ھى پېغەمبەر (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دەرچوايە لەسەر ئاو ئەوا دەستى بەسەر زەويدا دەھىنا (پاكى دەكردەو)، پاشان لەقاپىكى تردا ئاوم بۇ ھىناو دەست نوپۇزى پېگرت.

خۇپاك كەرنەو بە (بەرد)

دروستە بۆكەسەك ئاوى دەست نەكەوئى بە سى بەرد خۆى پاك بکاتەو دايكى باوەرداران (عَائِشَةُ) (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) دەرەموويت: پېغەمبەرى خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ھەرموويەتى: ئەگەر كەسەك لەئىو چو بۇ سەر ئاو با سى بەرد لەگەل خۆى ببات خۆى پى پاك بکاتەو سى بەرد بەسە بۇ پاكبەو⁽²⁾. بەلام خۇپاكەرنەو لەپاشەپۇ لەسى بەرد كەمتر قەدەغەى لىكراو، ھاوئى خۆشەويست (سَلْمَانَ الْفَارِسِيَّ) (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دەرەموويت: پېغەمبەرى خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قەدەغەى كەردو لىمان خۇپاكەرنەو لەسى بەرد كەمتر⁽³⁾. وە دروستە ئەگەر بەرد دەست نەكەوت بە (كلىنس يان پەرۇ، ھتد) خۇ پاك بکرىتەو.

دەست نوپۇز

ماناي دەست نوپۇز: (وَضُوءُ: أَصْلُ الْكَلِمَةِ مِنَ الْوَضَاءَةِ: الْحُسْنُ وَالنَّظَافَةُ)⁽⁴⁾

لەزمانى ەرەبىدا بە واتاى جوانى و پاك و خاوينى و پوختەيە.

بەلام لەشەرى ئىسلامدا واتاى شۆرىنى ئەو ئەندامانەيە كە پەرەردگار ھەرمانى پىكردووين.

باوەردارى خۆشەويست: دەست نوپۇز بەخشندەيى و نىعمەتى خواى پەرەردگار بەسەر ئەم نۆمەتەو بەئەنجامدانى چەندىن چاكەو خىريان دەستگىر و دەبىت و چەندىن تاوانىشيان دەسپەرتەو پەشيان پىس بەرزەبىتەو، بىگومان ھەزل و گەورەيى و پاداشتى دەست نوپۇز گەلىك زۆرە، لەوانە:

1- ھۆكاريكە بۆلىخۇش بوونى تاوان

ھاوئى خۆشەويست (زَيْدُ بْنُ خَالِدٍ الْجُهَنِيُّ) (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دەرەموويت: پېغەمبەرى خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ھەرموويەتى: (مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وَضُوءَهُ ثُمَّ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ لَا يَسْهُو فِيهِمَا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ)⁽⁵⁾ واتە: ھەر كەسەك بەجوانى دەست نوپۇز بشۆرىت بۇ نوپۇز پاشان دوو پكات نوپۇز بكات، بەمەرجىك زىكەكانى بەجوانى تىدا بخوينى، وە مل كەچ بىت لەبەرامبەر پەرەردگار، وە سەھوى تىدا نەكات وداوى لىخۇش بوون بكات، ئەوا پەرەردگار لىي خۆش دەبىت.

2- ھۆكاريكە بۇ ناسىنەو بەوەردار لەرۇزى دوايىدا:

(1) حَسَن: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (45) وَابْنُ مَاجَةَ (359) وَحَسَنَةُ الشَّيْخِ الْأَلْبَانِي فِي مَشْكَاتِ الْمَصَابِيحِ (360).

(2) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (40) وَالتَّسَائِي (44) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (547).

(3) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (605).

(4) بروانە: (لِسَانَ الْعَرَبِ) (194/1) وَهُ مُخْتَارُ الصَّحَاحِ (740/1) وَهُ جُغە لەوانىش⁰

(5) حَسَن: أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ (17517) وَأَبُو دَاوُدَ (905) وَحَسَنَةُ الشَّيْخِ الْأَلْبَانِي فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (6165).

هاوهلی خوشه ویست (أَبُو هُرَيْرَةَ رضی اللہ عنہ) ده فہرموویت: پیغہمبہری خوا رضی اللہ عنہ فہرموویہ تی: (إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ)⁽¹⁾ واتہ: بہرستی ئومہ تی من بانگ دہ کریں و دہناسرینہ وہ لہ پوژی دوایدا بہ شوینہ واری دهست نویژ، شوینہ واری دهست نویژہ کانیاں نہ درہوشیتہ وہ (دہم و چاوو دهست و قاچ سپین)، ووترا بہ پیغہمبہری خوا رضی اللہ عنہ چوں لہ پوژی دوایدا ئومہ تہ کہت دہناسیتہ وہ لہ کاتیکدا نہ یانت بینوہ؟ فہرمووی: (غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ)⁽²⁾ واتہ: بہ شوینہ واری دهست نویژہ کانیاں نورانیہ و نہ درہوشیتہ وہ

3- نیوہی باوہرہ:

هاوهلی خوشه ویست (أَبُو مَالِكٍ الْأَشْعَرِيُّ رضی اللہ عنہ) ده فہرموویت: پیغہمبہری خوا رضی اللہ عنہ فہرموویہ تی: (الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ)⁽³⁾ واتہ: پاکو خاوینی و دهست نویژ نیوہی باوہرہ، زانای پایہ بہرز (ابن العُثَيْمِينَ رَحِمَهُ اللَّهُ) ده فہرموویت: پاکو خاوینی و دهست نویژ نیوہی باوہرہ، نیوہ کہی تری باوہرہ بریتہ لہ خورازاندنہ وہ بہرہ وشتی جوان و کردہ وہی چاک و باش⁽⁴⁾.

4- ریگایہ کہ بہرہو بہہشت:

هاوهلی خوشه ویست (أَبُو هُرَيْرَةَ رضی اللہ عنہ) ده فہرموویت: پیغہمبہری خوا رضی اللہ عنہ واتہ: لہ نویژی بہ یانیدا بہ بیلالی فہرمووی: (يَا بِلَالُ حَدَّثَنِي بِأَرْجَى عَمَلٍ عَمِلْتَهُ عِنْدَكَ فِي الْإِسْلَامِ مَنْفَعَةً فَإِنِّي سَمِعْتُ اللَّيْلَةَ خَشَفَ نَعْلَيْكَ بَيْنَ يَدَيَّ فِي الْجَنَّةِ قَالَ بِلَالٌ مَا عَمِلْتُ عَمَلًا فِي الْإِسْلَامِ أَرْجَى عِنْدِي مَنْفَعَةً مِنْ أَنِّي لَا أَطْهَرُ طَهُورًا تَامًا فِي سَاعَةٍ مِنْ لَيْلٍ وَلَا نَهَارٍ إِلَّا صَلَّيْتُ بِذَلِكَ الطُّهُورِ)⁽⁵⁾ واتہ: نہی بیلال پیم بلی بہ و کردہ وانہی کہ کردتہ لہ نیسلامدا (کہ لہ ہموویان زیاتر ئومیدت پییہ تی)، چونکہ گویم لہ جولہی نہ علہ کانت بوو لہ بہہشتدا، بیلال رضی اللہ عنہ فہرمووی: کردہ وہیہ کی وام نہ کردوہ، بہ لام ہرکات لہ شہودا یان لہ پوژدا دهست نویژم شور دبیٹ نہوا نویژم کردوہ بہو دهست نویژہ وہ.

5- بہرہدوام بوون لہ سہر دهست نویژ نیشانہی تہواویتی باوہرہ:

هاوهلی خوشه ویست (ثَوْبَانَ رضی اللہ عنہ)، ده فہرموویت: پیغہمبہری خوا رضی اللہ عنہ فہرموویہ تی: (وَلَا يُحَافِظُ عَلَى الْوُضُوءِ إِلَّا مُؤْمِنٌ)⁽⁶⁾ واتہ: ہیچ کہ سیک بہرہدوام نابیت لہ سہر دهست نویژ ئیلاا مہگہر باوہرہ پاریک باوہرہ کہی دامہ زراوو پاستہ قینہ بیٹ.

(1) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (136) وَ مُسْلِمٌ (579).

(2) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (582).

(3) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (533).

(4) پروانہ: شَرْحُ رِیَاضِ الصَّالِحِينَ / لِلشَّيْخِ الْعَلَامَةِ: مُحَمَّدٌ بْنُ صَالِحٍ الْعُثَيْمِينَ (رَحِمَهُ اللَّهُ). (151/3).

(5) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (1149) وَ مُسْلِمٌ (6274).

(6) صَحِيح: أَخْرَجَهُ ابْنُ مَاجَةَ (277، 278) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي مِشْكَاةِ الْمَصَابِيحِ (292).

6- هه رکه سیك به دهست نویژهوه بمریت له سهر فطرت مردووه.

هاوه لی خۆشه ویست (البراء بن عازب رضی الله عنه) ده فهرموویت: پیغه مبه ری خوا صلی الله علیه و آله (إِذَا أَتَيْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضَّأْ وَضُوءَكَ لِلصَّلَاةِ، ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقِّكَ الْأَيْمَنِ، وَقُلِ اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَهْبَةً وَرَغْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ، فَإِنْ مِتُّ مِتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ، فَاجْعَلْهُنَّ آخِرَ مَا تَقُولُ) ⁽¹⁾.

واته: ئەگەر چوویتە سەر جیگە ی نووستن، ئەوا دەست نویژی نویژ بشۆرەو لەسەر لای راست پابکشی و پاشان بلی خوا به نەفسی خۆم تەسلیمی تۆکرد وە کاروباری خۆم دایە دەست تۆ، وە پووم کردە تۆو پشتم بەست بە تۆ بە ئومیدو بە ترسان لە تۆ، هیچ حەشارگە و شوینی پزگار بوونیک نییە مەگەر بۆ لای تۆ، باوەرم هینا بە کتیبە کەت کە دات بە زاندۆتە خوارەوه، وە باوەرم هینا بەو پیغه مبه ره ی صلی الله علیه و آله (که ناردووتە، ئەگەر بمریت ئەوا لەسەر فطرەت دەمری، با کۆتا شتیك بێت کە دە یلێیت.

7- مە لانیكەت داوا ی لیخۆشبوون بۆ کە سیك ده کات کە به دهست نویژهوه بخه ویت.

هاوه لی خۆشه ویست (عبد الله بن عمر رضی الله عنه) ده فهرموویت: پیغه مبه ری خوا صلی الله علیه و آله (طَهَّرُوا هَذِهِ الْأَجْسَادَ طَهْرَكُمْ اللَّهُ فَإِنَّهُ لَيْسَ عَبْدٌ بَيْتٌ طَاهِرًا إِلَّا بَاتَ مَلَكٌ فِي شِعَارِهِ لَا يَنْقَلِبُ سَاعَةً مِنَ اللَّيْلِ إِلَّا قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِكَ فَإِنَّهُ بَاتَ طَاهِرًا) ⁽²⁾ واته: لاشەتان پاكو خاوین پابگرن خوا پاكتان بکاتەوه، چونکە هیچ بەندەیه ک نییە بە پاكو خاوینی و دەست نویژ شەو بکاتەوه ئیلا مە لانیكەت یکی لە گە لیدایە، وە هیچ کاتیک لەو شەو ه ئەمدیووه و ئەو دیو ناکات، ئیلا ئەو فریشتە یه بۆی دە پارێتەوه و دە لیت: پەرەردگار لەم بەندە یه خۆشبه، چونکە بە دەست نویژ شەوی کردۆتەوه .

8- پله ی پی بهرز ده بیتهوه:

هاوه لی خۆشه ویست (أبو هريرة رضی الله عنه) ده فهرموویت: پیغه مبه ری خوا صلی الله علیه و آله (أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يَمْحُو اللَّهُ بِهِ الْخَطَايَا وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ؟) قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ ⁽³⁾ واته: ئایا پیتان پابگە یه نم بە شتیك کە پەرەردگار بە هۆیه وه تاوانە کانتان بسپرتەوه و پلەتان بەرز کاتەوه؟ ووتیان بە لی ئە ی پیغه مبه ری خوا صلی الله علیه و آله ئەویش فەرمووی: دەست نویژ شۆرین لە کاتی ناپه حەتیدا.

(1) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (6311)

(2) حَسَن: أَخْرَجَهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي الْمُعْجَمِ الْكَبِيرِ وَحَسَنَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (3936)

(3) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (586).

چونیتی دهست نویژ شورین بو نویژ

دهست نویژ: مهرجیکی سهرهکیه بو قهبول بوونی نویژ، وه ههر کهسیک دهست نویژی نه بیئت ئهوا نویژه که ی قهبول نابیت.

هاوه لی خوشه ویست (عبد الله بن عمر رضی الله عنه) ده فهرموویت: پیغه مبهری خوا رضی الله عنه فهرموویه تی: (لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ بِغَيْرِ طُهُورٍ) ⁽¹⁾ واته: نویژی هیچ کهس قهبول نابیت ئه گهر به دهست نویژه وه نه بیئت، له فهرمووده یه کی تر دا پیغه مبهری خوا رضی الله عنه فهرموویه تی: (لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَا وُضوءَ لَهُ) ⁽²⁾.

واته: نویژی هیچ کهس تهواو نییه ئه گهر دهست نویژی له گه لدا نه بیئت.

1- بوونی نیهت (النَّيَّةُ):

هاوه لی خوشه ویست (عمر بن الخطاب رضی الله عنه) ده فهرموویت: پیغه مبهری خوا رضی الله عنه فهرموویه تی: (إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ) ⁽³⁾ واته: به دلنیا یی هه موو کرده وه پهرستشه کان به نیه ته، به لام ده بیئت نیهت به دل ئه نجام بدریئت، ووتنی نیهت به زووبان، پیغه مبهری خوا رضی الله عنه نه ی ووتووه به لکو زیاد کراوه له دینداو تازه داهینراوه ⁽⁴⁾.

2- ناوی خوا هینان (التَّسْمِيَةُ):

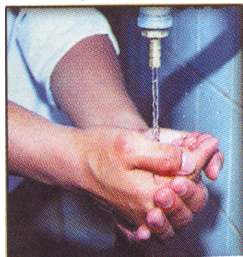
پیویسته له سهره تای دهست نویژدا بِسْمِ اللَّهِ بکریت، هاوه لی خوشه ویست

(أَبُو هُرَيْرَةَ رضی الله عنه) ده فهرموویت، پیغه مبهری خوا رضی الله عنه فهرموویه تی:

(لَا وُضوءَ لِمَنْ لَمْ يَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ) ⁽⁵⁾ واته: دهست نویژی هیچ کهس تهواو نییه ئه گهر ناوی خوی لی نه هینیت.

3- شورینی ههردوو ناو له پی دهست (غَسْلُ الْيَدَيْنِ):

شوردنی ههردوو ناو له پی دهست سوننه ته له سهره تای دهست نویژدا. هاوه لی خوشه ویست (المُقْدَامُ بْنُ

مَعْدِيكَرَب رضی الله عنه) ده فهرمووی:

(أَتَى رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله بَوْضوءَ فِتْوَضًا فَغَسَلَ كَفَيْهِ) ⁽⁶⁾

واته: شتیکیان بو پیغه مبهری صلی الله علیه و آله هینا ناوی تیا بو

پاشان دهست نویژی گرتو ههردوو دهستی شوری .

4- سیواک کردن (التَّسْوُكُ)

سوننه ته له گه ل دهست نویژ سیواک بکریت، هاوه لی خوشه ویست (أَبُو هُرَيْرَةَ رضی الله عنه) ده فهرموویت: پیغه مبهری خوا رضی الله عنه

(1) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (557) .

(2) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (101) وَابْنُ مَاجَةَ (399) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (7514) .

(3) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (1) وَ مُسْلِمٌ (4904) .

(4) بَرَوَانَه: پهرتوکی (رَوَضَةُ الطَّالِبِينَ) (224/1) .

(5) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (102) وَابْنُ مَاجَةَ (397) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (7514) .

(6) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (121) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ .

فهرموویه تی: (لَوْلَا أَنَّا شَقَّ عَلَى أُمَّتِي لَأَمَرْتُهُمْ بِالسَّوَاكِ مَعَ كُلِّ وُضُوءٍ) (1) واته: ئەگەر لەسەر ئوممەتە کەم ناپەحەت نەبوا یە ئەوا فەرمانم پێدەکردن لەگەڵ هەموو دەست نویژیکدا سیواکیان بکردایە.

5- ئاو لە دەم رادان (المضمضة):

پێویستە لە کاتی دەست نویژدا ئاو بکریته ئاو دەم و پاشان دەر بکریته وە

هاوێلی خوشەویست (عَلَيْهِ السَّلَام) دەر فەرموویت:

(أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ تَوَضَّأَ فَمَضْمَضَ ثَلَاثًا) (2).

واته: پێغه مبه‌ری خوا (ﷺ) دەست نویژت شۆری و

سی جار ئاوی لە دەمی پادا .

6- ئاو لە لوت رادان (الاستنشاق):

پێویستە لە کاتی دەست نویژدا ئاو بکریته ئاو لوت پاشان دەر بکریته وە،

هاوێلی خوشەویست (أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دەر فەرموویت: پێغه مبه‌ری خوا (ﷺ) فەرموویه تی: (وَإِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ فِي أَنْفِهِ مَاءً ثُمَّ لِيَنْتَشِرْ) (3).

واته: ئەگەر کەسیک لە ئیوه دەست نویژی شۆری

ئەوا با ئاو بکاته ئاو لوتی و پاشان دەری بکاته وە

وە سوننه ته سی جار دووبارە ی بکاته وە.

هاوێلی خوشەویست (عَلَيْهِ السَّلَام) دەر فەرموویت:

(أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ تَوَضَّأَ ... وَاسْتَنْشَقَ ثَلَاثًا) واته: پێغه مبه‌ری خوا (ﷺ) دەست نویژت شۆری و سی جار ئاوی لە لوتی

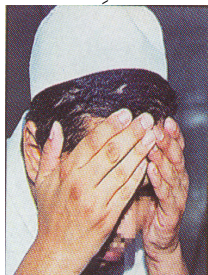
پادا .

7- شۆرینی دەم و چاوی (غسل الوجه):

شۆرینی دەم و چاوی پوکێکە لە دەست نویژ هەر کەسیک نە ی شۆریت دەست نویژە کە ی بە تالە، پەرودەر دگار دەر فەرموویت:

﴿فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ﴾ (المائدة: 6)

واته: پڕوومەت و دەم و چاوتان بشۆرن، سوننه ته سی جار دوو بارە بکریته وە هاوێلی خوشەویست (الْمِقْدَامُ بْنُ مَعْدِيكَرِبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

دەر فەرموویت

(أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَوَضَّأَ فَتَوَضَّأَ... وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا) (4)

واته: ئاوی دەست نویژیان بۆ پێغه مبه‌ری خوا (ﷺ) هینا

(1) صحيح: أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ (10186) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (5317).

(2) صحيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (100) وَابْنُ مَاجَةَ (404) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ.

(2) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (162) وَ مُسْلِمٌ (559) .

(4) صحيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (121) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ.

جا کاتیك كه دەست نوێژی گرت سێ جار پوومەت و دەمو

چارى شۆرى

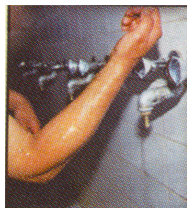
پێویستە پیاوان دەست بخەنە ناو پێشیانەوه و ژێر چه ناگەیان تەربکەن.

هاوێلى خۆشه‌ويست (أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ) (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دەفەرموویت: (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) كَانَ إِذَا تَوَضَّأَ أَخَذَ كَفًّا مِنْ مَاءٍ فَأَدْخَلَهُ تَحْتَ حَنَكِهِ فَخَلَّلَ بِهِ لِحْيَتَهُ وَقَالَ هَكَذَا أَمَرَنِي رَبِّي (1) واتە: پێغه‌مبەرى خوا (ﷺ) دەست نوێژی بگرتایە ئەوا بە چنگى ئاوى بۆ ژێر چه‌ناگەى دەبردو دەسته‌کانیشى دەخستە ناو‌پیشى، وه دەى فەرموو: بەم شیوه‌یه پەرودەگارم فەرمانى پێکردوم.

8- شۆرىنى هەردوو دەست لەگەڵ ئانیشکەکان (غَسَلَ الْيَدَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقِ):

شۆرىنى هەردوو دەست تاكوئانیشکەکان پوکنیکە لە دەست نوێژ هەركەسێك نەى شۆریت دەست نوێژەكەى بەتالە، خوای پەرودەگار دەفەرموویت:

﴿وَأَيْدِيكُمْ إِلَى الْمِرْفَقِ﴾ واتە: هەردوو دەستان بشۆرن لەگەڵ ئانیشکەکان.

سوننەتە سێ جار دووبارە بکړیتەوه، هاوێلى خۆشه‌ويست

(الْمُقْدَامُ بْنُ مَعْدِيكَرِبٍ) (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دەفەرموویت: (أَتَى رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ)

بَوْضُوءٍ فَتَوَضَّأَ. وَغَسَلَ ذِرَاعَيْهِ ثَلَاثًا) (2) واتە: ئاوى دەست نوێژیان بۆ

بۆ پێغه‌مبەرى خوا (ﷺ) هێنا جا کاتیك دەست نوێژی گرت سێ جار بالی شۆرى، وه سوننەتە لەپێشدا لای پاست بشۆردریت، هاوێلى خۆشه‌ويست (أَبُو هُرَيْرَةَ) (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دەفەرموویت، پێغه‌مبەرى خوا (ﷺ) فەرموویەتى: (إِذَا تَوَضَّأْتُمْ فَأَبْدَءُوا بِمِائِيكُمْ) (3) واتە: ئەگەر دەست نوێژتان شۆرى ئەوا لە پێشدا لای پاستەوه دەست پێ بکەن، پاشان لای چەپ. هەرودەها دایكى باوە‌پداران (عَائِشَةُ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) دەفەرموویت: (كَانَ النَّبِيُّ (ﷺ) يُعْجِبُهُ التَّيْمُنُ فِي تَغْلِيهِ وَتَرْجُلِهِ وَطُهُورِهِ وَفِي شَأْنِهِ كُلِّهِ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ . واتە: پێغه‌مبەرى خوا (ﷺ) پێش خستنى لای راستى پێ خۆش بوو، لە پێلاو لە پێکردن و سەر شانه‌کردن و خۆ شۆرى و دەست نوێژ گرتندا، وه لە هەموو کارەکانى تریدا.

9- دەستى تەپ بەسەردا هینان (مَسَحَ الرَّأْسِ):

دەستى تەپ بەسەردا هینان (مَسَحَ) پوکنیکە لە دەست نوێژ هەركەسێك ئەنجامى نەدات دەست نوێژەكەى بەتالە، خوای پەرودەگار دەفەرموویت:

﴿وَأَمْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ﴾ (المائدة: 6) واتە: دەستى تەپ بەسەرتانا بهینن .

وه دەبێت مەسح کردن هەموو سەربگرتەوه، هاوێلى خۆشه‌ويست

(1) صحيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (145) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (4696).

(2) صحيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (121) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي..

(3) صحيح: أَخْرَجَهُ ابْنُ مَاجَةَ (402) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (454).

(عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دهفه رموویت: پیغه مبهری خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دهسته کانی ته پ ده کردو به سهرید ده هینا، جا له پیشی سهریبه وه دهستی پی ده کرد تاپشتی سهری، پاشان ههردو دهستی ده گپراه وه بۆ ئه و شوینه ی که لییه وه دهستی پیکردبو (1).

بروانه وینه که

10- دهستی ته ره ناو گوچکه دا هینان (مَسْحُ الْأُذُنَيْنِ):

ده بیت ههردو دهست ته پکریت و پاشان ناو ههردو گوچکه ی پی ته پ بکریت، هاوهلی خوشه ویست (أَبُو أَمَامَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دهفه رمووی: پیغه مبهری خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) فه رموویه تی: (الْأُذُنَانِ مِنَ الرَّأْسِ) (2) واته: ههردو گوچکه به شیکه له سهر. وه ده بیت ناو گوچکه و ده ره وه ی پی ته پ بکریت .

11- شۆرینی ههردو پی له گه ل قوله پی (غَسْلُ الرَّجْلَيْنِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ):

شۆرینی ههردو پی له گه ل قوله پیه کان پوکنیکه له دهست نویژ هه ره که سیك نه ی شۆریت دهست نویژ که ی به تاله، خوی پهره ردگار دهفه رموویت:

﴿وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾ (المائدة: 6) واته: ههردو پیتان بشۆرن له گه ل قوله پیتان، وه پیویسته په نجه ی دهست بخریته ناو په نجه ی پییه کانه وه بۆ ئه وه ی نیوان په نجه کان ته پیت، هاوهلی خوشه ویست (لَقِيطُ بْنُ صَبْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دهفه رموویت: پیغه مبهری خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) فه رموویه تی: (إِذَا تَوَضَّأْتَ فَخَلَّلِ الْأَصَابِعَ) (3) واته: ئه گه ردهست نویژت شۆری بۆ نویژ ئه و په نجه کانی

دهستت بخه ره ناو په نجه کانی پیتته وه .

بروانه وینه که

(1) صحیح: أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ (32) ابن ماجة (434) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي مِشْكَاةِ الْمَصَابِيحِ (393).

(1) صحیح: أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ (37) ابن ماجة (444) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي الصَّحِيحَةِ (36).

(1) صحیح: أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ (38) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (453).

پارانه‌وی دهست نویژ:

1- هاوه‌لی خوشه‌ویست (عمر بن الخطاب (رضی الله عنه) ده‌فرموویت: پیغه‌مبه‌ری خوا (رضی الله عنه) فرموویه‌تی: هر که سیک دهست نویژ بشوریت به چاکي پاشان بلیت: (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ فَبَحَثَ لَهُ ثَمَانِيَةُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ⁽¹⁾) واته: شایه‌تی نه‌دهم جگه له (الله) هیچ په‌رستراویکی تری حقه نییه که شایانی په‌رستن بیت، وه محمد (صلی الله علیه و آله) به‌نده و په‌وانه‌کراوی نه‌وه، خواجه بم گپری له ته‌وبه‌کاران و پاکو خاوینان، نه‌وا هه‌شت ده‌رگاکی به‌هه‌شتی بۆده‌کریت‌ه وه له کامیانه‌وه بیه‌ویت ده‌چیته ژورده‌وه.

2- هاوه‌لی خوشه‌ویست (أبو سعید (رضی الله عنه) ده‌فرموویت: پیغه‌مبه‌ری خوا (رضی الله عنه) فرموویه‌تی: (مَنْ تَوَضَّأَ فَقَالَ: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ كُتِبَ فِي رَقٍّ ثُمَّ طُبِعَ بِطَائِعٍ فَلَمْ يُكْسَرْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ)⁽²⁾. واته: هر که سیک دهست نویژ بشوریت پاشان بلیت: په‌روهردگار پاکي و بیگه‌ردی و ستایش بۆ تویه، شایه‌تی نه‌دهم هیچ په‌رستراویکی تری حقه نییه که شایانی په‌رستن بیت جگه له تو، داوی لی خوش بوونت لی ده‌که‌م و ده‌گه‌ریمه‌وه بۆلات، نه‌وا له په‌ریمه‌کدا بۆی ده‌نوسریت و پاشان بۆی مؤر ده‌کریت تاکو پوژی دواپی ناشکیټ و هیچیشی لی نایه‌ت.

وشک کردنه‌وه دواي دهست نویژ (التَّشْفِيفُ بَعْدَ الْوُضُوءِ):

دایکی باوه‌پداران عانیشه (په‌زای خوی لی بی) ده‌فرموویت: (كَانَ لَهُ خِرْقَةٌ يُنَشِّفُ بِهَا بَعْدَ الْوُضُوءِ)⁽³⁾ واته: پیغه‌مبه‌ری خوا (رضی الله عنه) ده‌سپیکی په‌پوی پی بوو له‌دواي دهست نویژ خوی پی ووشک ده‌کرده‌وه.

تییینی: نه‌گه‌ر که سیک ناوی دهست نه‌که‌وت یاخود ترسی نه‌وهی هه‌بوو به به کاره‌ینانی ئاو زیان به‌لاشهی ده‌گات نه‌وا ده‌توانیت ته‌یه‌موم بکات جا نه‌و ته‌یه‌موم به‌دهست نویژ بیت یان بۆ خوشورین بیت، په‌روهردگار له‌قورئانی پیروژدا ده‌فرموویت: ﴿فَلَمْ يَحْدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ﴾ المائدة: ٦ واته: نه‌گه‌ر ئاوتان دهست نه‌که‌وت (بۆ خوشورین یان بۆ دهست نویژ) نه‌وا ته‌یه‌موم بکه‌ن له‌سه‌ر زه‌وییه‌کی پاک، هه‌ردوو دهستان به‌زه‌ویدا به‌ین پاشان به‌دهم و چاوو ده‌ستاندا.

وه ته‌یه‌موم کردن یه‌کیکه له‌نیعمه‌ته‌کانی په‌روهردگار به‌سه‌ر به‌نده‌کانیه‌وه به‌تاییه‌ت بۆ نه‌وکه‌سانه‌ی که نه‌خوشن و ناتوانن ئاو به‌کار به‌ین بیگومان په‌روهردگار داوایه‌ک له‌به‌نده‌کانی ناکات که له‌توانایاندا نه‌بیت.

(1) صحيح: أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ (55) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (6167).

(2) صحيح: أَخْرَجَهُ الْحَاكِمُ وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي الصَّحِيحَةِ (2333).

(1) صحيح: صَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (4830) وَفِي الصَّحِيحَةِ (2099).

چونیتی تهیه مموم کردن:

پیغه مبهری خوا (ﷺ) به (عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ) (رضی اللہ عنہ) فرمود: هر دوو ناو له پی دهستت به زه ویدا بهینو پاشان فوی پیدا بکهو به پوومهت و ده مو چاوو دهسته کانتدا بهینو.⁽¹⁾ هروه ها (عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ) (رضی اللہ عنہ) ده فرمویت: پیغه مبهری خوا (ﷺ) کابراه کی بینی دووری گرتووه و نویژ له گهل خه لکیدا ناکات به جه ماعت، جا پیغه مبهری خوا (ﷺ) پیی فرموو: ئه ی کابرا چی وای لیگردی که نویژمان له گهلدا نه که ی؟ کابرا که ش وتی: توشی (جه نابته) له ش گرانی بوومه، ئاویشم دهست ناکه ویت، پیغه مبهری خوا (ﷺ) فرمووی: تهیه مموم بکه به خوئی سهر زهوی جیگه ی ئاو ده گریته وه)⁽²⁾.

تیبینی:

بنه پرهت (الأصل) له تهیه مموم کردندا ئه وهیه که جیگه ی ئاوده گریته وه جاهر شتیک به دهست نویژ حه لال بیت ئه واه به تهیه ممومیش حه لال ده بیت، وه دروسته پیش هاتنی کاتی نویژ بکریت، وه دروسته بهیه که تهیه مموم زیاد له نویژیکیش بکریت، جا نویژی فرهز بیت یا سوننهت.

ئه وهی که دهست نویژی پی به تال ده بیته وه:

1- ههرشتیک له پیش یان له پاشه وه دهر بچیت (الحدث).

هاوه لی خۆشه ویست (أَبُو هُرَيْرَةَ) (رضی اللہ عنہ) ده فرمویت: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فرموویه تی: (لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ مَنْ أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ)⁽³⁾ واته: خوی گه وره نویژ له هیچ که سیك قه بول ناکات ئه گهر ههرشتیک له پیشی یان له پاشیه وه دهر بچیت تاكو دهست نویژ نه گریته وه.

2- خه وتن (النوم).

ئه گهر که سیك بخه ویت و ئاگای له خوی نه مینی ئه واه دهست نویژه که ی به تال ده بیته وه، چونکه پیغه مبهری خوا (ﷺ) فرموویه تی: (الْعَيْنُ وَكَاءُ السَّهْلِ فَمَنْ نَامَ فَلْيَتَوَضَّأْ)⁽⁴⁾ واته: چاوو گری کومه جا ههر که سیك خهوی لیکهوت و ئاگای له خوی نه ما با دهست نویژ بگریته وه.

تیبینی:

ئه گهر خه وتن دهست نویژ بشکینیت و به تالی بکاته وه ئه واه له هوش چوون وه نه مانی عه قل پیشتر دهست نویژ ده شکینیت، چونکه له هوش چوون زیاتر مروفت بی ئاگا دهکات.

(1) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (347) وَ مُسْلِمٌ (844).

(2) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (348) وَ مُسْلِمٌ (1595).

(3) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (135) وَ مُسْلِمٌ (536).

(4) صَحِيح: أَخْرَجَهُ ابْنُ مَاجَةَ (477) وَ صَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (4149).

3- دهست بهر زه کهر که وتن به ئاره زووه (مَسَّ الذَّكَرُ):

ئه گهر که سیک دهستی بهر زه کهری کهوت ئهوا دهست نویژ کهی به تال ده بیته وه، (بُسْرَةَ بِنْتِ صَفْوَانَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) ده فهرموویت: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویته: (مَنْ مَسَّ ذَكَرَهُ فَلْيَتَوَضَّأْ) ⁽¹⁾ واته: هر که سیک دهستی بهر زه کهری کهوت ئهوا با دهست نویژ بشوریتته وه. بهمه رجیک ئهوا دهست بهر که وتن به ئاره زووه بیته ⁽²⁾.

4- خواردنی گوشتی و وشتی (اَكْلَ لَحْمِ الْإِبِلِ)

هر که سیک گوشتی و وشتی خوارد ئهوا با دهست نویژ بشوریتته وه، هاوه لی خوشه ویست (جَابِرُ بْنُ سَمُرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ده فهرموویت: پیاویک پرساری کرد له پیغه مبهری خوا (ﷺ) ده باره ی دهست نویژ گرتن له گوشتی و شتر؟ ئه ویش فهرمووی: (نَعَمْ فَتَوَضَّأَ مِنْ لَحْمِ الْإِبِلِ) ⁽³⁾ واته: به لی دهست نویژ بگرته وه له گوشتی و شتر.

چهند هه له یه که له دهست نویژ دا

1- وتنی نییه ت به زووبان (التَّلَفُّظُ بِاللِّسَانِ):

له راستیدا ته نها فهرمووده یه کی (صَحِيح) نییه که پیغه مبهری خوا (ﷺ) له کاتی دهست نویژ شوریندا نییه تی به زوبان ووت بیت، وه هاوه له کانیش (په زای خویان لی بیت) نه یان ووتوه، به لکو پای چهند که سانیکه له م دواییه دا پهیدا بووه، وه پای که سیش نابیت به شهرع، چونکه باشتین و چاکترین پیباز پیبازی پیغه مبهری خویه (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ).

(2) بی ئاگایی بوون له تهر نه بوونی پاژنه ی پی (الْعَفْلَةُ عَنْ غَسْلِ الْأَعْقَابِ):

پیغه مبهری خوا (ﷺ) هه ره شه ی له و که سانه کردوه که له دهست نویژ شوریندا بی ئاگان له پاژنه ی پییان، هاوه لی خوشه ویستی (أَبُو هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ده فهرموویت: پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموویته: (وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا) ⁽⁴⁾ واته: تیاجوون- یان ئاگری دۆزه خ- بو ئه و که سانه ی که له کاتی دهست نویژ شوریندا پاژنه ی پییان ته پناکه ن و بی ئاگان لی، دوو جار یان سی جار ئه مه ی دووباره کرده وه.

(3) به کاره یانی ئاوی زور (الإِسْرَافُ فِي الْمَاءِ):

ئیمامی (الْبُخَارِيُّ) له سه ره تای (کِتَابُ الْوُضُوءِ) دا ده فهرموویت: زانایانی ئیسلام پییان ناخوش بووه ئا و زور سه رف بکریت بو دهست نویژ شورین، هه روه ها

(1) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ (7275) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (6554).

(2) برواته: تمام المنة للشَّيْخِ الْأَلْبَانِيِّ (ص: 103).

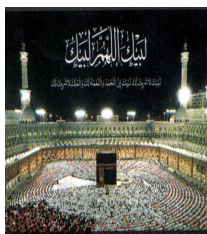
(3) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (828).

(4) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (60) وَمُسْلِمٌ (571).

پیشوا (النَوِي) دهفهرموویت: (وَأَجْمَعَ الْعُلَمَاءُ عَلَى التَّهْيِ عَنْ الْإِسْرَافِ فِي الْمَاءِ وَلَوْ كَانَ عَلَى شَاطِئِ الْبَحْرِ) ⁽¹⁾ واته: کوپای زانایانی ئیسلام لهسەر ئهوهیه که به فیروانی ئاو کاریکی نادرسته ئهگەر لهسەر کهناری پوباریش بیت، وه هاوهلی خوشهویست (أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دهفهرموویت: (كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَغْسِلُ - أَوْ يَغْتَسِلُ - بِالصَّاعِ إِلَى خَمْسَةِ أَمْدَادٍ ، وَيَتَوَضَّأُ بِأَمْدٍ) واته: پیغه مبهری خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) به چوار مشت ئاو خوی دهشوری و به مشتیک ئاو دهست نویژی دهگرت ⁽²⁾

چونیتی نویژی پیغه مبهری خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

1- رووکردنه که عبه (استقبال الکعبة):

دهبیت له نویژدا پروو له که عبه بکریت له بهر ئهوهی

په رووکردنه دهفهرموویت: ﴿قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾ (البقرة: ۱۴۴) واته: له کاتی نویژدا پروو بکه نه که عبهی پیروژ، پیغه مبهری خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ئهگەر نویژی بکردایه پرووی ده کرده که عبهی پیروژ، وه فرمانیشی بهو کاره کردوه وهرموویه تی: (إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ... ثُمَّ اسْتَقْبِلْ) ⁽³⁾ واته: ئهگەر ههستای بۆ نویژ ئهوا پروو بکه ره که عبه.

تیبینی: دروسته له دوو حاله تدا پروو له قیبله نه کهیت، له کاتی ترسدا وه له نویژی سوننه تدا ئهگەر له ناو سه یاره دا بووی یا به سواریه وه، په رووکردنه دهفهرموویت: ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ فَرَجَالًا أَوْ رُكْبَانًا﴾ (البقرة: ۲۳۹) واته: ئهگەر ترسان ئهوا نویژه کانتان بکه نه جا به پیاده بیت یان به سوار ی بیت.

به لام ئهگەر که سیك نه یزانی قیبله له کوپوهیه ئهوا دهبیت ههول بدات و پرسیار بکات تا کو ئهیدوزیته وه، وه ئهگەر نهیدوزیه وه نویژی کرد رووه و جگه له قیبله و دواپی بۆی ده رکوت ئهوا نویژه کهی ته واهو دووباره کردنه وهی له سه ر نییه .

2- وهستان به پیوه (القیام):

پیویسته له سه ر موسلمان به پیوه نویژه فره زه کان بکات په رووکردنه دهفهرموویت: ﴿وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾ (البقرة: ۲۳۸) واته: له نویژدا به پیوه راپوهستن.

هاوهلی خوشهویست (عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دهفهرموویت: پیغه مبهری خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) فره موویه تی: (صَلِّ قَائِمًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقَاعِدًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلَى جَنْبٍ) ⁽⁴⁾ واته: نویژ به پیوه بکه، جا ئهگەر توانات نه بوو به دانیشتنه وه، وه ئهگەر به دانیشتنه وه نه تتوانی ئهوا به پاکشانه وه.

3- دانانی به ره بهست (السُّترة):

(1) بروانه: (شَرَحَ النَّوَوِيُّ عَلَى مُسْلِمٍ 2/4).

(2) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (201) وَمُسْلِمٌ (735).

(3) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (6667) وَمُسْلِمٌ (884).

(4) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (1117).

پێویستە لەسەر موسڵمان لەکاتی نوێژکردندا بەربەستی بۆ خۆی دابنێت بۆ ئەوەی هیچ شتێک بەبەردەم نوێژەکەیدا تێنەپەرێت، پێغەمبەری خوا (ﷺ) هەركاتی نوێژی بکردایە، فەرزیان سوننەت بەربەستی بۆ خۆی دادەنا وەفەرمانیشی کردووە بەدانانی بەربەست بۆ هەر کەسێک کە ویستی نوێژکردنی هەبێت هاوێلی خوشەویست (أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)) دەفەرمووی: پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرموویەتی: (إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيُصَلِّ إِلَى سُرَّةِ وَلِيدُنْ مِنْهَا) ⁽¹⁾. واتە: ئەگەر یەكێك لەئێوە نوێژی کرد با بەربەستی بۆ خۆی دابنێت و لێی نزیک ببێتەوە، جا ئەو بەربەستە بەدیوار بێت یا بە دار یا بە پایەس مەزگەوت ...

4- بوونی نییەت (النَّيَّة)

هاوێلی خوشەویست (عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)) دەفەرمووی، پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرموویەتی: (إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ) ⁽²⁾ واتە: بەدانیای هەموو پەرستشەکان بەنییەتە، بەلام دەبێت نییەت بەدل ئەنجام بدرێت، ووتنی بەزۆوبان، پێغەمبەری خوا (ﷺ) نە ی ووتوو بەلکو زیاد کراوە لەدینداو تازە داھێناوە ⁽³⁾.

5- داپۆشینی عەرەت (سُرُّ الْعَوْرَةِ):

داپۆشینی عەرەت مەرجێکە بۆ قەبول بوونی نوێژ وە هەركەس نوێژ بکات و عەرەتی بەدەرەو بێت ئەوا نوێژەکە بەتالە، پەرەردگار دەفەرمووی: ﴿يَبْنَىءُ آدَمُ حُدُودًا زَيْنَتُكَ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾ (الأعراف: ٣١) واتە: ئەو نەوێ ئەدەم لەنوێژدا پۆشاکیک لەبەر بکەن کە عەرەتتان داپۆشیت، هاوێلی خوشەویست (عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)) دەفەرمووی: پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرموویەتی: عەرەتی پیاوان نێوان ناوک و ئەژنۆیە ⁽⁴⁾ وە ئافەرتیش هەموولاشەو عەرەتە جگە لە (هەردوو دەست و دەمچاوی) وە دەبێت ئەو پۆشاکیکە لەبەری دەکات پاک بێت و لاشەو دەرەخات دایکی باوەرداران غایشە (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) دەفەرمووی: پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرموویەتی: خۆی گەرە نوێژ لەئافەرتیکی پێگەیشتو وەرناگرێت ئەگەر داپۆشراو نەبێت ⁽⁵⁾.

6- سیواک کردن (التَّسْوُكُ):

سیواک کردن لەگەڵ هەموو نوێژێکدا سوننەتە، پێغەمبەری خوا (ﷺ) سیواک کردنی زۆر پێخۆش بوو بەپادەیهک دەیفەرموو: ئەگەر لەسەر ئوممەتەکەم ناپەرەحت نەبواوە ئەوا فەرمانم پێدەکردن لەگەڵ هەموو نوێژێکدا سیواکیان بکردایە ⁽⁶⁾.

7- دابەستنی نوێژ بەتەکبیرە (اللَّهُ أَكْبَرُ):

دەست پێکردنی نوێژ بە (اللَّهُ أَكْبَرُ) پوکنیکە لە نوێژ هەر کەسێک ئەنجامی نەدات ئەوا نوێژەکە بەتالە،

(1) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (698) وَابْنُ مَاجَةَ (954) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (641)

(1) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (557)

(2) بَرْوَانَه: پەرتوکی (رَوَضَةُ الطَّالِبِينَ) (224/1).

(4) صَحِيح: وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (5583)

(4) صَحِيح: أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ (377) وَابْنُ مَاجَةَ (655) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (7383).

(6) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (887).

هاوهلی خوښه ویست (رِفَاعَةُ بْنُ رَافِعٍ) (رضی الله عنه) دهفه رمووی:

پیغه مبهری خوا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فهرموویه تی: (إِنَّهُ لَا تَتِمُّ صَلَاةُ أَحَدِكُمْ

حَتَّى ... ثُمَّ يُكَبِّرُ اللَّهَ) ⁽¹⁾ واته: نویژی هیچ که سیکتان ته واونیه تا کو ... پاشان نه لی (اللَّهُ أَكْبَرُ)، وه سوننه ته ههردوو دهستی

تیدا بهرز بکریته وه، هاوهلی خوښه ویست (عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ) (رضی الله عنه) دهفه رمووی: (كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ إِذَا افْتَتَحَ

الصَّلَاةَ) واته: پیغه مبهری خوا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) نه گهر نویژی بکرایه ههردوو دهستی بهرز ده کرده وه تا نزيك شانه کانی ⁽²⁾.

8- دهست گرتن له نویژدا:

پیویسته له نویژدا دهستی راست له سهر دهستی چهپ دابنریت وه له سهر

سینگ رابگریت، هاوهلی خوښه ویست (وَأَيْلُ بْنُ حُجْرٍ) (رضی الله عنه) دهفه رموویت:

(صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ) وَوَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى يَدِهِ الْيُسْرَى عَلَى صَدْرِهِ ⁽³⁾ واته: نویژم کرد له گهل پیغه مبهردا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) جا

دهستی راستی له سهر دهستی چهپی داده ناو له سهر سینگ راپده گرت، وه له فهرمووده یه کی ترده هاتووه دهستی چهپی

به دهستی راستی ده گرت، ههردوو شیوازه که سوننه ته ⁽⁴⁾.

سهیری وینه که بکه

9- دوعای دهست پیکردنی نویژ (دُعَاءُ الْإِسْتِفْتَاَحِ):

سوننه ته نویژ دهست پی بکریت به چهند دوعایه که سوپاس و ستایشی خوی تیدا بکریت، پیغه مبهری خوا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) نویژی

دهست پیده کرد به چهند دوعایه کی جوراو جور که تیدا سوپاس و ستایشی پهروه ردگاری ده کرد.

نه و دوعا یانهش زوین له وانه:

۱. سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ.

(2) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (858) وَابْنُ مَاجَةَ (460) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (2420).

(3) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (735).

(3) صَحِيح: أَخْرَجَهُ ابْنُ خُزَيْمَةَ (479) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ إِرْوَاءَ الْغَلِيلِ (352).

(4) بَوَّ زِيَاتر شارهزا بوونت بروانه: چونیتی نویژی پیغه مبهردا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) له نویسنی زانای فهرمووده ناس

شیخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الْأَلْبَانِيُّ) (رهجه تی خوی لی بیت).

واته: خوايه پاکی و بی گهردی و ستایش بۆتویه، وه ناوی تۆ پیروزییت و گهرهیی و دهسه لانت بلند بیّت، وه هیچ په رستراویک نیه به حقه شایانی په رستن بیّت جگه له تۆ.

پ. الحمد لله حمداً كثيراً طيباً مباركاً فيه.

واته: سوپاس و ستایش بۆ خوا سوپاسیکی زوری پاکی پیروزیی .

ه. الله أكبر كبيراً والحمد لله كثيراً وسبحان الله بكرةً وأصيلاً.

واته: په روهردگار گهرهیه، وه سوپاسی زور بۆ په روهردگار، وه پاکی و بی گهردی بۆ په روهردگار له به یانیان و ئیواراندا.

ج. وَجْهَتْ وَجْهِي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفاً مُسْلِماً وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ، إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ⁽¹⁾ واته: پووم کرده ئه و خوايهی که ئاسمانه کان و زهوی به دیهیناوه به پاکی، وه من له هاوبهش

دانه ران نیم، به پاستی نویژو سه برپین و ژیان و مردنم ته نها بۆ په روهردگاری جیهانیانه و به وه فرمانم پیکراوه و من له موسلمانانم.

10- خویندنی سورهتی فاتحیا (قِرَاءَةُ الْفَاتِحَةِ):

خویندنی سورهتی فاتحیا له هه موو پکاتیکدا پوکنیکه له نویژ، هه رکه سیك نهی خوینیت نویژه که ی به تاله، هاوه لی

خوشه ویست (عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ) (رضی الله عنه) ده فهرمووی، پیغه مبه ری خوا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فهرموویه تی: (لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ)

واته: نویژی هیچ که س قه بول نییه ئه گهر سورهتی فاتحیا تیدا نه خوینی، وه له فهرموده یه کی تر دا (أَبُو هُرَيْرَةَ) (رضی الله عنه)

ده فهرمووی: پیغه مبه ری خوا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فهرموویه تی (مَنْ صَلَّى صَلَاةً لَمْ يَقْرَأْ فِيهَا بِأَمِّ الْقُرْآنِ فَهُوَ خِدَاجٌ - ثَلَاثًا - غَيْرُ تَمَامٍ)⁽²⁾

واته: هه رکه سیك نویژ بکات و سورهتی فاتحیا تیدا نه خوینیت ئه و نویژه که ی قه بول نییه، وه سی جار دووباره ی

ده کرده وه دهی فهرموو ته و او نییه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ② الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ③

مَلِكٍ يَوْمِ الدِّينِ ④ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ⑤ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑦

وه سوننه تیشه له دوی سورهتی فاتحیا قورئانی تر بخوینیت جا سوره تیك بیّت یان چه ند ئایه تیك.

11- روكوع بردن (الرُّكُوع):

پوکوع پوکنیکه له نویژ هه رکه سیك ئه نجامی نه دات ئه و

نویژه که ی به تاله، وه خوی په روهردگار ده فهرموویت:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ارْكَعُوا﴾ الحج: ٧٧ واته: ئه ی

(1) بۆ زیاتر شاره زان بونت برونه: چونیتی نویژی پیغه مبه ری خوا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) له نویسنی زانای فهرموده ناس

شیخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الْأَلْبَانِي) (په جمهتی خوی لی بیّت).

(2) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (756).

(2) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (904).

باوه‌پداران له نویژدا پکوع بهرن. پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ)

فهرموویه‌تی: (إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ ... ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمِئِنَّ رَاكِعًا)⁽¹⁾.

واته: ئەگەر هه‌ستای بۆ نویژ ... پاشان پکوع ببه‌و تێیدا بمێنه‌وه تاوه‌کو لاشه‌ت له‌ جوله‌ ده‌که‌وی‌ت، وه‌ ده‌بی‌ت هه‌ردوو ده‌ست له‌سه‌ر ئەژنۆکانت دابنێ، پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ) فهرموویه‌تی: (وَإِذَا رَكَعْتَ فَضَعْ رَاكِعَكَ عَلَى رُكْبَتَيْكَ)⁽²⁾ واته: ئەگەر پکوعت برد ئەوا ناو له‌په‌کانت له‌سه‌ر ئەژنۆکانت دابنێ، وه‌ پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ) فهرموویه‌تی: له‌ پکوعدا گه‌وره‌یی خوای په‌روه‌ردگارتان ده‌ربهرن، وه‌سوننه‌تیشه‌ له‌پکوعدا سێ جار بووتریت: (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ) - یان (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي) واته: پاک‌و بێ گه‌ردی بۆ تۆیه‌ په‌روه‌ردگار سوپاس و ستایش شایسته‌ی تۆیه‌، په‌روه‌ردگار لێم خوشبه‌⁽³⁾

12- سه‌ر به‌رز کردنه‌وه له‌پکوع بردن (رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوع)

پاست بوونه‌وه له‌ پکوع پوکنی‌که له‌نویژ، وه‌ به‌ئەنجام نه‌دانی نویژ به‌تال ده‌بی‌ته‌وه، هاوه‌لی خوشه‌ویست (عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ(رضی‌الله‌تعالیه‌)) ده‌فه‌رمووی:

پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ) فهرموویه‌تی: (لَا تُجْزِي صَلَاةَ الرَّجُلِ حَتَّى يُقِيمَ ظَهْرَهُ فِي الرُّكُوعِ)⁽⁴⁾ واته: نویژی هه‌چ که‌سی‌ک ته‌واو نییه‌ ئەگەر ته‌واو پشتی له‌دوای پکوع پاست نه‌کاته‌وه، هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ) فهرموویه‌تی: (إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ ... ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْتَدِلَ قَائِمًا)⁽⁵⁾ واته: ئەگەر هه‌ستای بۆ نویژ ... پاشان هه‌لبسته‌وه تاکو به‌ته‌واوی پشتت پاست ده‌بی‌ته‌وه‌و پێک ده‌بی‌ته‌وه، سوننه‌ته‌ له‌گه‌ڵ پشت پاست کردنه‌وه‌دا هه‌ردوو ده‌ست به‌رز بکری‌ته‌وه‌و بووتریت: (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ) واته: په‌روه‌ردگار ستایشی ئەو که‌سه‌ی بیست که‌ ستایشی کرد .
دوعاو پارانه‌وه‌ی هه‌ڵسانه‌وه‌ له‌پکوع زۆره‌⁽⁶⁾.

13- سوژده‌ بردن (السُّجُود):

سوژده‌ بردن پوکنی‌که له‌نویژ وه‌ به‌ئەنجام نه‌دانی نویژ به‌تال ده‌بی‌ته‌وه،

(1) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (6667) وَمُسْلِمٌ (884) .

(2) صَحِيح: أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ (859) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ التَّرْغِيبِ وَالتَّرْهيبِ (1155).

(3) بۆ زیاتر شاره‌زا بوونت بره‌وه: چونیتی نویژی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) له‌نوسینی زانای

فه‌رموده‌ناس شیخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الْأَلْبَانِيُّ) (ده‌حه‌تی خوای لێ بی‌ت).

(1) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَالتَّسَائِيُّ وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (7225).

(3) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (6667) وَمُسْلِمٌ (884) .

(4) بۆ زیاتر شاره‌زا بوونت بره‌وه: چونیتی نویژی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) له‌نوسینی زانای فه‌رموده‌ناس

شیخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الْأَلْبَانِيُّ) (ده‌حه‌تی خوای لێ بی‌ت).

پەرودىگار دەفەرموئىت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا﴾ الحج: ٧٧

واتە: ئەي باۋەرداران پوكوع و سوژدە بەرن لە نوپۇزدا، ۋە پىغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرمانى كىردوۋە بە سوژدە بىردن و فەرموويەتى: (إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ... ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا) ⁽¹⁾ واتە: ئەگەر ھەستاي بۆ نوپۇز ... پاشان سوژدە ببەو تىيدا بىيئە ۋە تاۋەكو لاشەت بەتەۋاۋى لە جۈلە دەكەۋىت، ۋە دەبىت سوژدە بىردن لەسەر ھەوت ئەندام بېرىت، ھاۋەلى خۆشەويست (عَبْدُ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ) دەفەرموۋى: پىغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرموويەتى: (أُمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمِ الْجَبْهَةِ - وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أَنْفِهِ - وَالْبَدَنِ وَالرَّجْلَيْنِ وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ) ⁽²⁾ واتە: فەرمانم پىكراۋە كە سوژدە بەرم لەسەر ھەوت ئەندام (نوپۇزچەوان، بەدەستى ئامازەى بۆ

لوتى دەكرد ھەردو دەست و ناولەپ، ۋە ئەژنۆكان،

ۋە لىۋارى پىيەكان) ۋە سوننەتە سى جار بوتريت:

(سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ) دوعاۋا پارانە ۋە سۆژدە زۆرە ⁽³⁾

14- سەر بەرز كىردنە ۋە لە سوژدە (رَفْعُ الرَّأْسِ مِنَ السُّجُودِ):

سەر بەرز كىردنە ۋە ۋە پاست كىردنە ۋە پست لە سوژدە پوكىكە لە نوپۇز ۋە بە ئەنجام نەدانى نوپۇز بەتال س خۆشەويست (عَبْدُ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ) دەفەرموۋى: پىغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرموويەتى: (لَا تُجْزِئُ صَلَاةَ ظَهْرُهُ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ) ⁽⁴⁾ واتە: نوپۇزى ھىچ كەسك تەۋاۋىيە ئەگەر پىشتى لەدۋاى سوژدە پىغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرموويەتى: (إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ... ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا) ⁽⁵⁾ واتە: ئەگەر ھەستاي بۆ نوپۇز ... پاشان لە سوژدە ھەلبەستە ۋە تاكو بەتەۋاۋى پىشت پاست دەبىتە ۋە،

ۋە سوننەتە سى جار بوتريت: (رَبِّ اغْفِرْ لِي رَبِّ اغْفِرْ لِي)

دوعاۋا پارانە ۋە ھەلسانە ۋە لە سوژدە زۆرە ⁽⁶⁾

(1) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (6667) وَمُسْلِمٌ (884) .

(2) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (812) وَمُسْلِمٌ (1098) .

(3) بَرَوَانە: چۆنیتى نوپۇزى پىغەمبەر (ﷺ) لەنوسىنى زانای فەرمودەناس شىخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الْأَلْبَانِي).

(1) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَالتَّسَائِيُّ وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (7225).

(2) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (6667) وَمُسْلِمٌ (884) .

(6) بۆ زىاتر شارەزا بوونت بىروانە: چۆنیتى نوپۇزى پىغەمبەر (ﷺ) لەنوسىنى زانای فەرمودەناس

شىخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الْأَلْبَانِي) (رەھمەتى خۋاى لى بىت).

15- دانیشتن بو ته حیات (التجیات)

ته حیات خویندن کۆتایی پوکنیکه له نویت هر که سیك نه ی خوینت نویت که ی به تاله .

وه سوننه ته له سهر پیی چهپ دابنیشیت و په نه کانی پیی راست بچه قینیته

سه رزه وی و دهستی چهپ بخته سهر پانی چهپ، به لام

بوته حیات چوار پکاتی پیی چهپ دهرده کریته دهرده وه

له سهری دابنیشیت وه به دهستی چهپ پانی چهپ بگریت

وه بلیت: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ⁽¹⁾

أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ⁽²⁾ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ⁽³⁾ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ⁽⁴⁾ پاشان هر دوعایه ک بیهویت پیی ده پاپیتته وه⁽⁵⁾

16- په نه جوهولاندن له ته حیاتدا:

په نه جوهولاندن له ته حیاتدا سوننه تیکی پیروزی پیغه مبهری خوايه (ﷺ)

هاوه له به ریزه کان و شوین که وتوانیان په پره وی ئەم سوننه ته یان کردوه و به رده وام بوونه له سهری، له سهره تایی خویندن

ته حیاتدا په نه جی شه هاده پوو ده کریته قیبله و سهیری ده کریت و ده جوهولینریت و دووعای پیده کرد، (وائل بن حجر (رحمته الله))

ده فهرمووی: (رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ) ... وَرَفَعَ أَلْيَ تَلِيهِمَا يَدْعُو بِهَا فِي التَّشْهُدِ⁽⁶⁾ واته: بینیم پیغه مبهرو (ﷺ) نویت دی کرد، له ته حیاتدا

په نه جی شایه تومانی به رزده کردوه وه ده جوهولاندو دوعای پیی ده کرد، وه (ابن عمر (رحمته الله)) ده فهرمووی: پیغه مبهرو (ﷺ)

فهرموویه تی: (لَهَا أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنَ الْحَدِيدِ)⁽⁷⁾ واته: په نه جوهولاندن له ته حیاتدا قورستره له سهر شهیتان له وهی

که به ناسن لیی به دیت.

(1) کاتیک پیغه مبهری خوا (ﷺ) وه فاتی کرد صهابه کان له ته حیاتدا دهیان ووت: (السَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ) بۆ زیاتر شاردها بوونت بروانه: چونیتی نویت پیغه مبهرو (ﷺ) له نویسی زانی فهرموده ناس شیخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الْأَلْبَانِي)

(2) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (831) وَمُسْلِمٌ (895) .

(3) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (3370) وَمُسْلِمٌ (907) .

(4) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (832) وَمُسْلِمٌ (1325) .

(5) ته حیات خویندن شیوازی زوره، بۆ زیاتر شاردها بوونت بروانه: په رتوکی چونیتی نویت پیغه مبهرو (ﷺ).

(6) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (716) وَابْنُ مَاجَةَ (912) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي مِشْكَاةِ الْمَصَابِيحِ (911).

(7) حَسَن: أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ (6143) وَحَسَّنَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي مِشْكَاةِ الْمَصَابِيحِ (917).

17- سه لام دانه وه

سه لام دانه وهی لای پاست پوکنی نویژه هه رکه سیك له نویژدا سه لامی لای پاست نه داته وه نویژه که ی به تاله (رِفَاعَة بِن رَافِع رضی الله عنه) ده فهرمووی: پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله فهرمووی تی: (مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ وَتَحْلِيلُهَا التَّسْلِيمُ) ⁽¹⁾ واته: کلیلی نویژ دهست نویژه، وه سه لامدانه وهش حه لال کار ی هه موو ئه وشتانه یه که له نویژدا قه ده غه ی لیکراوه. وه سوننه ته بووتریت: (السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ) به لای چه پیشدا به هه مان

زیکری دوا ی نویژ (الأذکار بعد الصلاة)

زیکره کانی دوا ی نویژ زورن، به شیوه یه کی گشتی سوننه ته له دوا ی نویژه فهرزه کان ئه مانه بووتریت:.

- (1) **یه ک جار بووتریت:** (اللَّهُ أَكْبَرُ) ⁽²⁾ واته په روه ردگار گه وره وه به ده سه لاته.
- (2) **سی جار بووتریت:** (اسْتَغْفِرَ اللَّهُ، اسْتَغْفِرَ اللَّهُ، اسْتَغْفِرَ اللَّهُ) ⁽³⁾.
- (2) **یه ک جار بووتریت:** (اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ) ⁽⁴⁾.
- (3) **یه ک جار بووتریت:** (اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ) ⁽⁵⁾.
- (4) **یه ک جار :** (آيَةُ الْكُرْسِيِّ) ⁽⁶⁾ بخوینریت.
- (5) **یه ک جار سورته ی (الإخلاص)** ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ **وه سورته ی: (الفلق)** ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ ⁽⁷⁾ **وه سورته ی: (الناس)** ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ بخوینریت ⁽⁷⁾.
- (6) **(33) بووتریت:** (سُبْحَانَ اللَّهِ) (33) (الْحَمْدُ لِلَّهِ) (33) (اللَّهُ أَكْبَرُ)، **وه یه ک جار بووتریت** (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) ⁽⁸⁾.

نه وشتانه ی نویژ به تال ده کاته وه

1- پیکه نین (الصَّحَك):

زانایان کوپان له سه ر ئه وه ی که پیکه نین نویژ به تال ده کاته وه، به لام زهرده خه نه نویژ به تال ناکاته وه، وه زانایان ده فهرموون: زهرده خه نه ش (مَکْرُوه)، چونکه جوان نییه بۆ که سیك له بهرام بهر په روه ردگاردا بیته و پیکه نی، شیخ: مُحَمَّد بن صَالِح العُثْمِین ده فهرمووی: ئه گهر که سیك پیکه نین زوری بۆ هیئاو له توانای خویدا نه بوو خو ی پینه ده گیرا یان

(1) صحیح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَالتَّسَائِيُّ وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (5885).

(2) ابن عَبَّاس رضی الله عنه ده فهرمووی من به (اللَّهُ أَكْبَرُ) دم زانی که پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله له نویژ بوو ده وه (البخاری) (842).

(3) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (1362).

(4) صحیح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (1522) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ التَّرْغِيبِ وَالتَّرْهِيْبِ (1596).

(5) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (1363).

(6) صحیح: أَخْرَجَهُ الطَّبْرَانِيُّ وَالتَّسَائِيُّ وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (6464).

(7) صحیح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتَّسَائِيُّ وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (1159) وَفِي الصَّحِيحَةِ (1514).

(8) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (1380).

حوکمه که ی نه زانیت، ئەوا نویژە که ی به تال نابیتەوه، به مه رجیک ژۆر نه بیت⁽¹⁾.

2- ئە نجام نه دانی پایه یه کی نویژ:

بیگومان نویژ پایه ی هیه، وه به ئە نجام نه دانی پایه کانی نویژ به تال ده بیتەوه، وه که نه خویندنی سوره تی (فاتحا) یان ئە نجام نه دانی پوکوع و سوژده) وه جاریکیان کابرایه که هاته ناو مزگه وته وه نویژ بکات جا به په له نویژی کردو پوکوع و سوژده ی به جوانی ئە نجام نه ئە دا پیغه مبه ری خوا (ﷺ) کاتی بینیی فه رمووی: نویژە که ت دووباره بکه ره وه چونکه تو نویژت نه کردو وه⁽²⁾.

3- قسه کردن (الکلام):

قسه کردن نویژ به تال ده کاته وه ئە گهر به ئە نقه ست بیت، هاوه لی خو شه ویست (مُعَاوِیَةُ بْنُ الْحَكَمِ) (ﷺ) ده فه رمووی، جاریکیان نویژم ده کرد وه کابرایه که له ته نیشتمه وه بوو جا کابراکه پژمی، منیش پیم ووت (يَرْحُمُكَ اللَّهُ) خه لکی ناو مزگه وته که هه موو سه یریان ده کردم، منیش ووتم ئەو خه لکه بۆچی واسه یرم ده که ن، پیغه مبه ری خوا (ﷺ) پیمی فه رموو: (إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةَ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ إِلَّا مَا هُوَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ)⁽³⁾ واته: ئەم نویژە قسه کردنی خه لکی تیدا دروست نییه، به لکو (سُبْحَانَ اللَّهِ) کردن و (اللَّهُ أَكْبَرُ) کردن و قورئان خویندنه، پی شه وا (التَّوَوَّى) ده فه رموویت: قه ده غه کراوه له نویژدا قسه کردن جائه گهر ئەو قسه کردنه بۆ پیو یستیش بیت، وه ده فه رموویت: ئە گهر که سیك له نویژدا بوو وه ده یویست که سیك ئاگادار بکاته وه ئەوا (سُبْحَانَ اللَّهِ) ده کات ئە گهر پیاو بیت، به لام ئە گهر ئافره ت بیت ئەوا له ناوله پی دهستی خوی ئە دات، له کو تاید ده فه رموویت: ئەمه بۆچونی هه موو (سَلَفٌ وَخَلْفٌ)⁽⁴⁾ به لام ئە گهر که سیك نه زانیت وه ئاگاداری حوکمه که ی نه بیت ئەوا نویژە که ی به تال نابیتەوه⁽⁵⁾.

4. تیپه ر بوونی گوی دریژ به به رده م نویژدا:

هاوه لی خو شه ویست (أَبُو ذَرٍّ الْغِفَارِيُّ) (ﷺ) ده فه رمووی: پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی: (تُعَادُ الصَّلَاةُ مِنْ مَمَرٍ... الْحِمَارِ)⁽⁶⁾ واته: نویژ دووباره ده کاته وه ئەو که سه ی که گوی دریژ به به رده میدا تیده په ری ت.

5. تیپه ر بوونی ئافره تی بالغ به به رده م نویژدا:

هاوه لی خو شه ویست (أَبُو ذَرٍّ الْغِفَارِيُّ) (ﷺ) ده فه رمووی: پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی: (تُعَادُ الصَّلَاةُ مِنْ مَمَرٍ... وَالْمَرَأَةِ)⁽⁷⁾ واته: نویژ دووباره ده کاته وه ئەو که سه ی که ئافره تی بالغ به به رده میدا تیده په ری ت.

(1) بروانه: مجموع فتاوی العلامة ابن باز (344/29) و الجامع الاحکام فقه السنة، للشیخ/ مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحٍ الْعُثَيْمِیْن (389/1).

(2) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (757) وَمُسْلِمٌ (883).

(3) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (1227).

(4) بروانه: (شَرْحُ التَّوَوَّى عَلَى مُسْلِمٍ (21/5) وَه (تِلَّ الْأَوْطَار (364/2).

(5) الجامع الاحکام فقه السنة، للشیخ/ مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحٍ الْعُثَيْمِیْن (389/1).

(6) صَحِيح: أَخْرَجَهُ ابْنُ خُزَيْمَةَ (831) ابْنُ حِبَّانَ (2391) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي وَفِي السَّلْسِلَةِ الصَّحِيحَةِ (3323).

(7) صَحِيح: أَخْرَجَهُ ابْنُ خُزَيْمَةَ (831) ابْنُ حِبَّانَ (2391) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي وَفِي السَّلْسِلَةِ الصَّحِيحَةِ (3323).

6. تیپهر بوونی سهگی رهش به بهردهم نویژدا:

هاوهلی خوشه ویست (أَبُو ذَرِّ الْعَفَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ده فهرمووی: پیغه مبه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فهرمووی تی: (تُعَادُ الصَّلَاةُ مِنْ مَمَرٍّ... وَالْكَلْبِ الْأَسْوَدِ) ⁽¹⁾.

واته: نویژ دووباره ده کاته وه ئه و که سهی که سهگی رهش به بهردهمیدا تیده په ریت، پیغه مبه ری خوا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فهرمووی تی: (الْكَلْبِ الْأَسْوَدِ شَيْطَان).

واته: سهگی رهش شهیتانه.

قه دهغه لیکراوه کانی ناو نویژ

1. چاو نوقاندن (تَغْمِيزُ الْعَيْنَيْنِ):

زۆریک له زانایان ده فهرموون چاو نوقاندن باش نییه له نویژدا، چونکه کرداری جوله که کانه، (إِبْنُ الْقَيْمِ) ده فهرمووی تی: چاو نوقاندن له پری و پربازی پیغه مبه ری خوا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نییه، به لام فهرمووده ی پاست هیه له باره ی سهیر کردنی په نجه ی شایه تومان له ته حیاتدا، له کوتاییدا ده فهرمووی: ئه گهر شوینی سوژده سهرنج پاکیش بوو وه خشوعی له نویژدا نه ده هیشت ئه و چاو نوقاندن دروسته ⁽²⁾.

2- پاک کردنه وهی شوینی سوژده (تَسْوِيَةُ التُّرَابِ):

پاک کردنه وهی شوینی سوژده کاریکی باش نییه له نویژدا، پیغه مبه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ریگه ی به هیچ کهس نه داوه له نویژدا بیت و شوینی سوژده پاک بکاته وه.

هاوهلی خوشه ویست (مُعَقِّبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ده فهرمووی: کابرایه ک هاته ناو مزگه وت نویژی کرد کاتیک که سوژده ی ده برد شوینی سوژده ی پاک ده کرده وه، پیغه مبه ری خوا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ به کابراکه ی فهرموو: (إِنْ كُنْتَ فَأَعِلًا فَوَاحِدَةً) ⁽³⁾.
واته: ئه گهر وات کرد (شوینی سوژده ت پاک کرده وه) ته نها جاریک به سه.

3- دهست گرتن له سهر په راسوو (الاختِصَارُ):

دهست گرتن له سهر په راسوو قه دهغه کراوه له نویژدا، هاوهلی خوشه ویست (أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ده فهرمووی: (لَهُی أَنْ يُصَلِّيَ الرَّجُلُ مُخْتَصِرًا) ⁽⁴⁾

واته: پیغه مبه ری خوا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دهست گرتنی له سهر په راسوو له کاتی نویژ کردندا قه دهغه کردووه، پیشه و النَّوَوِي ده فهرمووی: بویه قه دهغه کراوه، کرداری جووله که و کرداری ئه و که سانه یه که خویان به زل ده زانن ⁽¹⁾.

(1) صحيح: أَخْرَجَهُ إِبْنُ خُرَيْمَةَ (831) إِبْنُ حَبَّانَ (2391) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَبَّانِي وَفِي السَّلْسِلَةِ الصَّحِيحَةِ (3323).

(2) بروانه: په رتوکی (زاد المعاد (383/1).

(3) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (1207) وَمُسْلِمٌ (1221).

(4) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (1220) وَمُسْلِمٌ (1218).

4- سەيرکردنى ئاسمان (رَفَعَ الْبَصَرَ إِلَى السَّمَاءِ) :

زۆرىك له خەلكى له نوپۇزدا سەر بەرز دەكەنەو چاودەگىپن بە ئاسماندا، بە پاستى ئەم کردارە پېچەوانەى کردارى پېغەمبەرە (ﷺ) وه هەرهشەى توندی له وکەسانە کردوو هە چاودەگىپن بە ئاسماندا، هاوێلى خۆشهويست (جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ) ده فەرمووی: پېغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرموویەتی: (لَيَسْتَهِنَّ أَقْوَامٌ يَرْفَعُونَ أَبْصَارَهُمْ إِلَى السَّمَاءِ فِي الصَّلَاةِ أَوْ لَا تَرْجِعُ إِلَيْهِمْ) ⁽²⁾.
واتە: کەسانیک هەن له نوپۇزدا سەریان بەرز دەکەنەو چاودەگىپن بە ئاسماندا، یان واز دینن یان خواى گەورە چاودەکانیان لی دەستینیتەو بویان ناگىریتەو.

5- ئاوردانەو وەلاکردنەو (الإِنْفَات) :

لەناو خەلکیدا کەسانیک هەن کاتیک نوپۇز دەکەن ئاوردەنەو بەلای پاست و چەپدا، وه یان سەیری سەقفی خانوو مزگەوت دەکەن، بگرە جارى واهیه بیر له چۆنیتى دروستکردنى نهخش و جوانیه کەیشی دەکەنەو، پېغەمبەرى خوا (ﷺ) ئەم کردارەى قەدەغەکردوو له نوپۇزدا وه جەختیشی له سەر ئەم قەدەغە کردنە کردۆتەو ⁽³⁾ چونکه خشوع له نوپۇزدا ناهیلەت، دایکی باوەرداران (عائشَةُ) (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) ده فەرمووی: پرسىارم کرد له پېغەمبەرى خوا (ﷺ) له بارەى ئاوردانەو وەلاکردنەو له نوپۇزدا، ئەویش فەرمووی: «هُوَ اخْتِلَافُ يَحْتَلِسُ الشَّيْطَانُ مِنْ صَلَاةِ أَحَدِكُمْ» ⁽⁴⁾ واتە: ئاوردانەو دزیه کە شەیتان له نوپۇزە کەتانی ئەدزیت.

6- باویشک دان :

هەندیک له موسلمانان له ناو نوپۇزدا ئەگەر باویشکی بۆ بیت ئەوا دەمی دەکاتەو دەنگیکى بەرزى لی دەرەچیت، له پاستیدا ئەم کارە زۆر ناشرینه، هاوێلى خۆشهويست (أَبُو هُرَيْرَةَ) (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ده فەرمووی: پېغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرموویەتی باویشک دان له شەیتانەو هیه، هەر کەسێک باویشکی هات بابیگىریتەو ئەگەر توانی، چونکه ئەگەر کەسێک باویشک بدات وېلى (ها) ئەوا شەیتان پیتی پیدەکەنیت ⁽⁵⁾ دروستە له نوپۇزدا ئەگەر باویشکت هات دەست بخەیتە سەر دەمت.

7- کۆکردنەو و پۆشاک و پیرچ :

مەبەست له کۆکردنەو و پۆشاک و پیرچ پاراستنیتى له بلابونەو وى له نوپۇزدا وەیان کۆیان بکاتەو له کاتى سوژدە بردندا، زۆرىک له موسلمانان له نوپۇزدا کاتیک دەچیت بۆ سوژدە شەرۆالە کەى هەلدەکات پاشان دەچیت بۆ سوژدە هاوێلى خۆشهويست (ابن عباس) (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ده فەرمووی: پېغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرموویەتی: (أُمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ وَلَا أَكُفَّ ثَوْبًا وَلَا شَعْرًا) ⁽⁶⁾.

(1) بروانه: (شَرْحُ النَّوَوِيِّ عَلَى مُسْلِمٍ 36/5).

(2) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (965).

(1) بروانه: چۆنیتى نوپۇزى پېغەمبەر (ﷺ) له نووسینی زانای فەرموودەناس شیخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الْأَلْبَانِي)

(2) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (751).

(5) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (3289).

(6) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (816) وَمُسْلِمٌ (1096).

ۋاتە: فەرمانم پىكرىدا سوۋدە بەرم لەسەر ھەت ئەندام، ۋەنە پۇشاك كۆپكەمە ۋە نەپرچ، زاناي فەرمودەناس شىخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الألباني) دەفەر موۋى: ئەم نەمى كىرەنە تايىبەت نىيە بەكاتى نوۋىزە ۋە، بەلكو ئەگەر پۇشاكەكەى يان پرچى پىش نوۋىز كۆ كىرەتتە ۋە، پاشان بە ۋ شىۋە پۇشە نوۋىزە ۋە، بەھەمان شىۋە نەھىيەكە دەگىرەتتە ۋە، بە بۇچوۋنى زۆرەى زانايان، ۋە جارىكىان پىغەمبەرى خوا (ﷺ) پىاۋىكى بىنى پرچى كۆكردبۇۋە لەپشتى سەرى فەر موۋى: نمونەى ئەم پىاۋە ۋەك كەسەك ۋايە كە بەستراپتتە ۋە نوۋىزىش بىكات⁽¹⁾ .

ھە لكىرەنەى قۇلى قەمىس بەشىكە لە كۆكردنە ۋەس پۇشاك، ۋاللہ اعلم.

8- راخستنى ھەردوۋ ئانىشك لە سوۋدە:

قەدەغە كراۋە لە سوۋدەدا ئانىشك رابخرىت ھەروەك چۆن سەگ پاي دەخات

ھاۋەلى خۇشەۋىست (أَسْبَنُ مَالِكٍ رَحِمَهُ اللهُ) دەفەر موۋى: پىغەمبەرى خوا (ﷺ) فەر موۋىتەى: (اعْتَدِلُوا فِي السُّجُودِ، وَلَا يَسْطُ أَحَدُكُمْ ذِرَاعِيَهُ ابْسَاطَ الْكَلْبِ)⁽²⁾ ۋاتە: پىك بىنە ۋە لە سوۋدەدا بالتان پامەخەن ۋەك چۆن سەگ بالى پادەخات.

9- قورئان خويندن لەرۈكۈع و سوۋدە:

قەدەغە كراۋە لەرۈكۈع و سوۋدەدا قورئان بخوينرەت، ھاۋەلى خۇشەۋىست

(أَبْنُ عَبَّاسٍ رَحِمَهُ اللهُ) دەفەر موۋى: پىغەمبەرى خوا (ﷺ) فەر موۋىتەى: (أَلَا وَإِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَقْرَأَ الْقُرْآنَ رَاكِعًا أَوْ سَاجِدًا...) ⁽³⁾ ۋاتە: ئاگادار بن من ئەۋەم لى قەدەغە كراۋە لەرۈكۈع و سوۋدەدا قورئان بخوينم، زاناي فەرمودەناس شىخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الألباني) دەفەر موۋى: ئەم قەدەغە كىرەنە گىشتىيە، ۋاتە نوۋىزى فەرزو سوننەت دەگىرەتتە ۋە⁽⁴⁾ پىغەمبەرى خوا (ﷺ) فەر موۋىتەى: لەرۈكۈعدا گەرەبى پەرۋەردگارتان دەرېپن، ۋە لە سوۋدەدا زۆر لەپەرۋەردگارتان بىپارېنە ۋە.

10- جولاندنە ۋەى زۆر:

زانايان پىيان باش نىيە زۆر جولە كىرەن لە نوۋىزدا، چۈنكە جولاندە ۋەى زۆر خىشوع لە نوۋىزدا ناھىلەت، ھاۋەلى خۇشەۋىست (جَابِرُ بْنُ سَمُرَةَ رَحِمَهُ اللهُ) دەفەر موۋىتەى: لە نوۋىزدا زۆر جولە جولمان دەكرد پىغەمبەرى خوا (ﷺ) بىنىمانى پاشان فەر موۋى: ئەتان بىنم دەستان بەرز دەكەنە ۋە زۆر دەجولەنە ۋە لە نوۋىزدا ئايا بۇ جوان ناۋەستىن بە ھىمنى نوۋىزەكانتان ناكەن ھەروەك چۆن مەلئكە تەكان دەۋەستىن ۋە خاپەرستى دەكەن؟ صەحابەكانىش (پەزاي خويان لىبى) فەر موۋىان ئەى پىغەمبەرى خوا (ﷺ) چۆن مەلئكە تەكان دەۋەستىن بۇ خاپەرستى ئەۋىش فەر موۋى: بەرېز دەۋەستىن ۋە پىزەكانيان پىك دەخەن⁽⁵⁾ بەلام ئەۋەى ئاشكرايە

(1) بروانە: چۆنىتى نوۋىزى پىغەمبەر (ﷺ) لەنوسىنى زاناي فەرمودەناس شىخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الألباني) (114).

(2) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (822) وَمُسْلِمٌ (1102) .

(3) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (1074) .

(3) بروانە: چۆنىتى نوۋىزى پىغەمبەر (ﷺ) لەنوسىنى زاناي فەرمودەناس شىخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الألباني) (114).

(5) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (967) .

لەناو موسلماناندا كەسانىك ھەن كاتىك كەنۇپۇز دەكەن زۆر دەجولئەنەو جا ھەيە پۇشاكەكەي پىك دەخات، يان دەست بەدەم و چاويدا دىننىت، بگرە جارى واھەيە پەنجەش دەكرىت بەناو لوتدا لەراستىدا ئەم كارانە ھەمويان ناشىرىن و قىزەونن بەتايىبەتى پەنجە كردن بەلوتدا، چونكە ئم كارە ئەگەر كەسىك لە نوپۇشدا نەبىت كارىكى ناشىرىنە چ جاي لەنۇپۇزدا بەرامبەر پەرەردگار وەستاوہ .

11- پۇشاك بەسەر شاندا :

ھاوہلى خۇشەويست (أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دەفەرموويت: پىغەمبەرى خوا (ﷺ) قەدەغەي كردووه كەسىك نوپۇز بكات و پۇشاكەكەي بدات بەسەرشانىدا، واتە: قۇلى لىوہ دەرەنەكات⁽¹⁾ .

12- لەبەر كردنى پۇشاكى تەنك :

پىويستە باوہردار لەكاتى نوپۇزدا پۇشاكىك لەبەر بكات كە عەورەتى دابپۇشيت، وە لەبەر كردنى پۇشاكى تەنك لەنۇپۇزدا قەدەغە كراوہ چونكە خۇشوبھاندە بەكردارى ھاوبەش بپياردەران، پىويستە باوہردار خۇي نەشوبھيىنى بە ھاوبەش بپياردەران، پەرەردگار فەرمانى كردووه لەكاتى ئەنجامدانى نوپۇزدا پۇشاكىك لەبەر بگەين جوان بيت وەورەت دابپۇشيت⁽²⁾ .

13- تىپەر بوون بەبەردەم نوپۇزدا :

باوہردار پيش ئەوہى نوپۇز بكات پىويستە بەربەستىك بۇخوى دابنيت تاوہكو ھىچ شتىك نوپۇزەكەي پى نەبريت، پىغەمبەرى خوا (ﷺ) ھەرەشەى توندى لەو كەسانە كردووه كە بەبەردەم كەسىكدا تى دەپەن نوپۇز دەكات، ھاوہلى خۇشەويست (أَبُو جُهِيم رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دەفەرمووي: پىغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرموويەتى: ئەگەر ئەو كەسەي بەبەردەم نوپۇزىكدا تىدەپەريت بزانييت چەندە تاوانى لەسەرە ئەوا ئەگەر (چل) بوہستايە زۆر بۇي باشتەر بوو لەوہى كە بەبەردەم ئەو نوپۇزەدا بروت، ھاوہلەكان (دەزاي خويان لى بيت) دەفەرموون: نازانين مەبەستى پىغەمبەرى خوا (ﷺ) (چل پۇز بوو يان چل مانگ يان چل سال بوو)⁽³⁾ .

رېگەپىدراوہكانى ناو نوپۇز

1- چوونە پيشەوہ لەكاتى پىويستىدا :

دروستە ئەگەر كەسىك لە نوپۇزدا بيت و بچيتە پيشەوہ يان بيتە دواوہ، جا نوپۇزى فەرز بيت يان سوننەت، دايكى باوہرداران (عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) دەفەرموويت: پىغەمبەرى خوا (ﷺ) لەمالەوہ نوپۇزى دەكرد دەرگاي زورەكەش داخرايوو، جا منيش ھاتم لەدەرگامدا، پىغەمبەرى خوا (ﷺ) دەرگاكەي بۇكردمەوہ، دەرگاكەش پىوي لەقىيلە بوو⁽⁴⁾ .

(1) حَسَن: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (643) وَحَسَنُ الشَّيْخِ الْأُبَّانِي فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (6883).

(2) بَرَوَانَه: مُخْتَصَرُ تَفْسِيرِ ابْنِ كَثِيرٍ (390/1).

(3) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (510) وَمُسْلِمٌ (1132).

(4) حَسَن: أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ (606) وَالتَّسَائِيُّ (1206) وَحَسَنُ الشَّيْخِ الْأُبَّانِي فِي مِشْكَاةِ الْمَصَابِيحِ (1005).

2- کوشتنی مارو دوو پشک:

دروسته نه گهر که سیك له نویژدا بیټ مار یان دوو پشک بکوژیټ.

(أَبُو هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دَه فِه رَمُووِي: پيغه مبهري (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) فِه رَمُووِيه تِي: (اقْتُلُوا الْأَسْوَدَيْنِ فِي الصَّلَاةِ الْحَيَّةِ وَالْعُقْرَبِ) ⁽¹⁾ واته: دوو په شه که بکوژن له نویژدا، (مارو دوو پشک).

3- هه لگرتنی مندال:

دروسته نه گهر که سیك له نویژدا بیټ و مندال بیټه به رده می وه لی بگریټ، (أَبُو قَتَادَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دَه فِه رَمُووِي: ⁽²⁾ پيغه مبهري خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) نویژی ده کرد (أَمَامَةً) ی کچی زهینه بی کچی پيغه مبهري (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ده هاته به رده می نویژه که ی جا نه گهر سوژده ی ببردایه دای دناو نه گهر هه لپسایه ته وه هه لی ده گرت.

4- وه لام دانه وه ی سه لام به ئاماژه کردن:

دروسته وه لمانده وه ی سه لام به ئاماژه کردن نه گهر چی له نویژیښدا بیټ، هاوه لی خو شه ویست (صُهَيْب (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دَه فِه رَمُووِي: به لای پيغه مبهري خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) تیپه پ بوم نویژی ده کرد، منیش سه لام لی کرد، نه ویش وه لای دانه وه به ئاماژه کردن ⁽³⁾.

5- راست کردنه وه ی هه له بؤ ئیمام:

دروسته راست کردنه وه ی هه له بؤ ئیمام نه گهر هه له ی کرد، جا نه گهر له قورئان خویندندا بوو بؤی راست ده کریته وه، وه نه گهر پوکنیکی نویژی له بیر چوو نه و به وتنی (سُبْحَانَ اللَّهِ) ئاگادار ده کریته وه، هاوه لی خو شه ویست (ابن عَمْرٍو (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) دَه فِه رَمُووِي: جاریکیان پيغه مبهري خوا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) نویژی کرد له کاتی قورئان خویندندا لی تیکه ل بوو، پاشان که سه لامی دایه وه به (أَبِي بَن كَعْب (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) فِه رَمُوو ئایا له گه لماندا نویژت کرد؟ نه ویش فِه رَمُووِي: به لی پيغه مبهري (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) پیی فِه رَمُوو: چی پیگری لی کردی که وایرم بخه یته وه ⁽⁴⁾.

6- گرتنی قورئان به دهست وه سه یر کردنی له نویژدا:

زانایان بؤچوونیان جیاوازه سه باره ت به گرتنی قورئان به دهسته وه، هه ندیکیان دَه فِه رَمُوون باش وایه که ئیمام قورئان له بهر بکات بؤ نه وه ی پیویستی به وه نه بیټ که قورئان به دهسته وه بگریټ چونکه خشوع له نویژدا نایه لیت، وه هه ندیکي تریان دَه فِه رَمُوون دروسته له نویژدا بیټ و قورئانیش به دهسته وه بگریټ، جا نه و که سه ئیمام بیټ قورئان له سه ر موصحف بخوینیت، یان بؤ راست کردنه وه ی ئیمام بیټ، پی شه و (الْبُخَارِيُّ) بابیکي داناوه به ناوی (باب إِمَامَةِ الْعَبْدِ وَالْمَوْلَى) که دایکی باوه رداران به نده یه کی هه بوو ناوی (ذَكْوَانُ) بوو پی ش نویژی بؤ ده کردن و قورئانی به دهسته وه ده گرت ⁽⁵⁾، هه روه ها پی شه و (التَّوَوِي) دَه فِه رَمُووِيټ: دروسته و هیچی تیډا نی یه نه گهر په رپه کانیښی هه لبداته وه هه ندیک جار، هه روه ها دَه فِه رَمُووِيټ:

(1) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (912) وَالتِّرْمِذِيُّ (390) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ (1147).

(2) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (516) وَمُسْلِمٌ (1212).

(3) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (925) وَالتِّرْمِذِيُّ (367) وَالتَّسَائِيُّ (1186) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ.

(4) صَحِيح: أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (907) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِيُّ.

(5) صَحِيح الْبُخَارِيُّ، بَابُ إِمَامَةِ الْعَبْدِ وَالْمَوْلَى (54) وَكَانَتْ عَائِشَةُ يُؤَمِّهَا عَبْدُهَا ذَكْوَانُ مِنَ الْمُصْحَفِ.

دهتوانیت سهری نوسراوی تریش بکات جگه له قورئان⁽¹⁾، ههروهه پرسیار کرا له زانای پایه بهرز (عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنِ بَازٍ) ده باره ی قورئان به دهسته وه گرتن بۆ ئیمام؟ له وه لامدا فهرمووی: به لّی دروسته و هیچی تیدا نییه، ئه گهر ئه و ئیمامه قورئانی له بهر نه بیت یان لاوازیّت له حفظدا⁽²⁾.

7- گریان:

درسته وه هیچی تیدا نییه ئه گهر که سیک له نویژدا بیت و بگریات جا ئه و گریان له ترسی خوا بیت یان ههرشتیکی تر، هاوه لّی خۆشه و یست علی (عَلَيْهِ السَّلَام) ده فهرمووی: له پۆژی به در سوارمان تیدا نه بوو جگه له (مُقَدَّادٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، وه له شه ودا که سمان نه ده بینرا هه موو خه و تبوین، جگه له پیغه مبهری خوا (عَلَيْهِ السَّلَام) که له ژیر داریکدا نویژی ده کردو ده گریا تا به یانی پۆژ بووه وه⁽³⁾.

8. قه دهغه کردنی که سیک به بیشتدا تیپه ریت:

درسته پێگرتن له ههر که سیک که بیه ویت به بهردهم نویژدا تیپه ریت: وه پیغه مبهری خوا (عَلَيْهِ السَّلَام) فهرمانی به وکاره کردوه، وه هاوه لان و شوین که وتوانی په یه وه ی ئه م فهرمانه یان کردوه (په زای خوی گه و ده یان لی بی) هاوه لّی خۆشه و یست (أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ده فهرمووی: پیغه مبهری خوا (عَلَيْهِ السَّلَام) فهرمووی: ئه گهر یه کیک له ئیوه نویژی ده کرد وه که سیکیش ده یو یست به بهردهم نویژه که یدا تیپه ریت ئه و با پێگه ی پینه دا و پالی پیه و بنیت، ئه گهر ههر نه گه پایه وه با له گه لیدا بجه نگیت چونکه ئه وه شه ی تانه⁽⁴⁾.

دوو تیپینی گرنک...

1- هه موو ئه وه ی که باس کرا له چونیتی فیربوونی دهست نویژ و نویژ هیچ جیاوازییه که نییه له نیوان پیاوان و ئافره تاندا، وه له سوننه تی پاستی پیغه مبهردا (عَلَيْهِ السَّلَام) هیچ فهرمووده یه که نه ها تووه که ئافره تان جیا بکاته وه له پیاوان، وه زانیانی ئیسلام ده فهرموون: ژنانیش هه مان شت ئه نجام ئه دهن که پیاوان ئه نجامی ئه دهن⁽⁵⁾.

2- به ریز کردنی چونیتی دهست نویژ و نویژ: له بهر ئه و هه موو فهرموودانه یه که له پیغه مبهری خواوه (عَلَيْهِ السَّلَام) وه رگی راوه جا گو فتاری بیت یان کردار بیت که باس له چۆنیتی که ی ده کات، وه هیچ فهرمووده یه که نییه که پیغه مبهردا (عَلَيْهِ السَّلَام) جاریک له نویژ کردنیدا ئه م پایانه ی به ریز نه کرد بیت.

(1) پروانه: الْمَجْمُوعُ شَرْحُ الْمُهَذَّبِ (95/4).

(2) پروانه: مَجْمُوعُ فَتَاوَى لِلشَّيْخِ الْعَلَامَةِ (عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنِ بَازٍ) (340/11).

(3) صَحِيح: أَخْرَجَهُ ابْنُ خُزَيْمَةَ (862) وَصَحَّحَهُ الشَّيْخُ الْأَلْبَانِي فِي صَحِيحِ التَّرْغِيبِ وَالتَّرْهِيْبِ (545).

(4) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (509) وَمُسْلِمٌ (1129).

(5) پروانه: چۆنیتی نویژی پیغه مبهردا (عَلَيْهِ السَّلَام) له نویسنی زانای فهرمووده ناس شیخ (مُحَمَّدُ نَاصِرُ الدِّينِ الْأَلْبَانِي) (114).

لەكۆتايىدا...

سوپاس و ستايش بۇ خىل پەرۋەردىگار كە يارمەتى دام بۇ ئامادە كىردى ئىم بابەتە، ۋە داۋاكىرم لەخىل پەرۋەردىگار كە ئىم پەرتوكە بىكەت بەھۇكارىك بۇ جوان ئىنجامدانى نوپۇزەكانمان **إِنْ شَاءَ اللَّهُ..**

براي خوشهويست... خوشكى بهرپز...

ئەگەر ھەر شىئەك لەم پەرتوكەى بەردەستدايە لەپاستى و پەۋاۋ ھەق ئەۋا لەخىل تاكو تەنھاۋەيە، ۋە ھەر شىئەكىش لەھەلەۋ بىرچوون و خامۇش كىردى تىدائىت، ئەۋا لەخۇمەۋە لەشەيتانەۋەيە ... خىل پەرۋەردىگار پىغەمبەرەكەى (ﷺ) بەرىن لىي ... ۋەپەنا دەگرم بەخىل پەرۋەردىگار لەۋەى كەشتەك بەئىۋە بلىم و خۇشم لەبىرى بىكەم...

تەنھا ئەۋەندە دەلىم ئەگەر ھەر كەسىك سوۋدى لەم پەرتوكە بىنى لەدۋەى چاكو خىر بى بەشمان نەكات بەلكو خىل پەرۋەردىگار لەتاۋانەكانى من و ئىۋەش خۇش بىت، **إِنْ شَاءَ اللَّهُ..**

ۋە جىي خۇيەتى لىرەشەۋە سوپاس و پىزانىنى خۇم ئاراستەى مامۇستاي بەپىز (م. **صَلِّحِ الدِّينِ عَبْدُ الْكَرِيمِ**) بىكەم كە تۋانى بۇ چاپى سىيەمىش ئەركى پىداچونەۋە ھەلسەنگاندنى شەرى ئىم پەرتوكە بىگىتە ئەستۋى خۇي، خىل پەرۋەردىگار پاداشتى خەيرى بداتەۋە.

وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ .
وَأَخِرُ دَعْوَانَا أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ .

ھ. ابوبكر احمد قادىر (1429) ھ.

سه‌رچاوه‌کان

- (1) القرآن الکریم .
- (2) مُختَصَر تَفْسِير ابن کثیر :
- (3) تَفْسِير السَّعْدِي .
- (4) صَحِيح الْبُخَارِي .
- (5) صَحِيح مُسْلِم .
- (6) صَحِيح سُنَن أَبِي دَاوُد/ تَحْقِيق الشَّيْخ الْعَلَامَةُ: مُحَمَّد نَاصِر الدِّين الْأَلْبَانِي (رَحِمَهُ اللَّهُ) .
- (7) صَحِيح سُنَن التِّرْمِذِي/ تَحْقِيق الشَّيْخ الْعَلَامَةُ: مُحَمَّد نَاصِر الدِّين الْأَلْبَانِي (رَحِمَهُ اللَّهُ) .
- (8) صَحِيح سُنَن ابن مَاجَةَ/ تَحْقِيق الشَّيْخ الْعَلَامَةُ: مُحَمَّد نَاصِر الدِّين الْأَلْبَانِي (رَحِمَهُ اللَّهُ) .
- (9) صَحِيح سُنَن النَّسَائِي / تَحْقِيق الشَّيْخ الْعَلَامَةُ: مُحَمَّد نَاصِر الدِّين الْأَلْبَانِي (رَحِمَهُ اللَّهُ) .
- (10) صَحِيح الْجَامِع الصَّغِير وَزِيَادَتَهُ/ لِلشَّيْخ الْعَلَامَةُ: مُحَمَّد نَاصِر الدِّين الْأَلْبَانِي (رَحِمَهُ اللَّهُ) .
- (11) شَرْح رِیَاض الصَّالِحِينَ/ لِلشَّيْخ الْعَلَامَةُ: مُحَمَّد بن صَالِح الْعُثَمِينَ (رَحِمَهُ اللَّهُ) .
- (12) صَحِيح فَقه السَّنة/ الطَّبعة الثَّالِثَة/ 1421 هـ .
- (13) الْجَامِع الْاِحْكَام فَقه السَّنة، لِلشَّيْخ/ مُحَمَّد بن صَالِح الْعُثَمِينَ) .
- (14) چُونیتی نوێزی پێغه‌مبەر (ﷺ) له نوێنی زانای فه‌رمووده‌ناس
- الشَّيْخ الْعَلَامَةُ: مُحَمَّد نَاصِر الدِّين الْأَلْبَانِي (رَحِمَهُ اللَّهُ).
- (15) چه‌ند سه‌رچاوه‌یه‌کی تریش...

له‌پلاوگراوه‌کانی مانیپه‌ری ئیمان و ده‌ن

www.iman1.com

له‌میشه‌ له‌گه‌ ئیمان بن پوئوێ پوونه‌وه‌ی ئیمان

imanonekurd@yahoo.com

ناوەرۇك

4	پېشەكى
7	ئادابى دەست بەئىل گەياندن
8	قەدەغە لىكراوكانى سەرئىل
12	خۇپاك كىردنەو بەبەرد
13	فەزىل وگەورەيى دەست نوپۇز
17	چۈنئىتى دەست نوپۇز شۇرىن بۇ نوپۇز
25	پارائەوئى دىل دەست نوپۇز
26	وشك كىردنەوئى دىل دەست نوپۇز
27	چۈنئىتى تەيەممۇم كىردن
28	ئەوشتانەي دەست نوپۇزى پى بەئىل دەبىتەو
30	چەندە ئەيەك لەدەست نوپۇزدا
32	چۈنئىتى نوپۇزى پىغەمبەرى خوا (ﷺ)
46	زىكىرى دىل نوپۇز
47	ئەوشتانەي نوپۇزى پى بەئىل دەبىتەو
50	ئەوشتانەي قەدەغە لىكراو لەنوپۇزدا
59	رېگە پىدراوكانى ناو نوپۇز
64	دوو تىببىنى گىرنگ
66	سەرچاوەكان
67	ناوەرۇك